

7-ci ZİRVƏ

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) Zirvə Görüşü keçirilib

Oktyabrın 15-də Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə Görüşü keçirilib.

AZƏTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edən dövlət və hökumət başçıları qarşılayıb.

Azərbaycan Prezidenti **İlham ƏLİYEV** tədbiri açıq elan edərək dedi:

- Hörmətli dövlət və hökumət başçıları. Hörmətli nümayəndə heyətləri rəhbərləri.

Xanımlar və cənablar.

Sizləri Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin 7-ci Zirvə Görüşündə salamlamağa şadam. Dəvətimizi qəbul etdiyiniz üçün

hamınıza minnətdarlığımı bildirirəm. AQEM-in dövlət və hökumət başçıların 7-ci Zirvə Görüşünü açıq elan edirəm.

İlk növbədə biz gündəliyi təsdiq etməliyik. Əgər gündəliklə bağlı hər hansı bir təklif yoxdursa, gündəlik təsdiq olunur.

Gündəlikdə duran məsələlərdən biri Laos Xalq Demokratik Respublikasının üzv dövlət qismində AQEM-ə qoşulması haqqında qərardır. Bu, gündəliyimizin üçüncü bəndidir və Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə üzv dövlət qismində qoşulması barədə qərarı qəbul etməyi təklif edirəm.

Etiraz yoxdursa, Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə üzv dövlət qismində qoşulması barədə qərar qəbul edildi. Təbrik edirəm.

Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə yeni üzv dövlət qismində qəbul olunması müşavirənin Asiya regionunda daha inklüziv dialoq platforması kimi artan əhəmiyyətini və inkişafını göstərən önəmli hadisədir. Bunun möhüz Azərbaycanın AQEM-ə sədrliyi dövründə Bakı Zirvə Görüşü çərçivəsində baş verməsini yüksək qiymətləndiririk.

Zəti-aliləri Prezident Thonqlun Sisuliti və bütünlükdə hamımızı qəbul edilmiş qərar münasibətilə təbrik edirəm.

Gündəliyin növbəti bəndi nümayəndə heyəti rəhbərlərinin çıxışlarıdır. İcazənizlə, AQEM-in hazırkı sədri qismində birinci mən çıxış edəcəyəm.

2-4

ASIYADA QARŞILIQLI FƏALİYYƏT VƏ ETİMAD TƏDBİRLƏRİ ÜZRƏ MÜŞAVİRƏNİN (AQEM) 7-ci ZİRVƏ TOPLANTISI

15 OKTYABR 2026 | BAKI, AZƏRBAYCAN

7th SUMMIT OF THE CONFERENCE ON INTERACTION AND CONFIDENCE BUILDING MEASURES IN ASIA (CICA)

15 OCTOBER 2026 | BAKU, AZERBAIJAN

Etimaddan əməkdaşlığa: Bakı Asiya dialoqunun mühüm mərkəzinə çevrilir

Laosun üzvlüklə bağlı təsis sənədlərini möhüz Bakıda imzalaması təşkilatın coğrafiyasının genişlənməsi ilə yanaşı, Asiya dövlətlərinin çoxtərəfli dialoq mexanizmlərinə ehtiyacının artmasının göstəricisidir. Bakıda Zirvə görüşü ərəfəsində çoxsaylı dövlət və hökumət başçıların, yüksək səviyyəli nümayəndələrin iştirakı ilə keçirilən ikitərəfli görüşlər daha bir həqiqəti ortaya qoyur: belə sammitlərin dəyəri plenar iclasda qəbul olunan sənədlərlə bitmir. Onlar paralel diplomatiya üçün böyük imkan yaradır. Müxtəlif regionlardan olan liderlərin bir məkanda görüşməsi ikitərəfli münasibətlərdən nəqliyyat və investisiya layihələrinə geniş gündəliyin müzakirəsinə şərait yaradır.

8

Dünya növbəti iqlim sınağı qarşısındadır

İqlim anomaliyalarının iqtisadi nəticələri də getdikcə daha böyük əhəmiyyət qazanır. Güclü yağışlar yolları, körpüləri, yaşayış məntəqələrini və kənd təsərrüfatı sahələrini təhlükə altında qoyur. Daşqınlar nəticəsində əkinlərin məhv olması ərzaq istehsalına mənfi təsir göstərir, nəqliyyat və təchizat zəncirlərində fasilələr yara-

dır. Digər tərəfdən, "El-Ninyo"nun quraqlıq yaratdığı regionlarda suvarma imkanları məhduqlaşır, məhsuldarlıq azalır və meşə yanğınları təhlükəsi yüksəlir. Xüsusilə iqtisadi imkanları məhduqlanmış ölkələr üçün belə hadisələrin nəticələrini aradan qaldırmaq daha çətin olur.

12

Azərbaycan-Kamboca iqtisadi tərəfdaşlığı geniş perspektivlər vəd edir

Azərbaycanın inkişaf etmiş nəqliyyat-logistika infrastrukturunu və regionlararası iqtisadi əlaqələrdə artan rolu Kamboca şirkətləri üçün yeni imkanlar açır. Öz növbəsində Kambocanın Cənub-Şərqi Asiya bazarlarına çıxış baxımından malik olduğu potensial Azərbaycan sahibkarları üçün də maraqlıdır. Bu baxımdan biznes-forum iki ölkənin iqtisadi üstünlüklərini qarşılıqlı şəkildə dəyərləndirilməsi və onların

konkret əməkdaşlıq təşəbbüslərinə çevrilməsi üçün əlverişli zəmin yaradır.

Kambocanın ticarət naziri Çam Nimul forumda çıxışı zamanı özəl sektorun ikitərəfli iqtisadi əlaqələrin inkişafındakı rolunu xüsusi vurğulayaraq bildirib ki, sahibkarların bilik və təcrübəsi yeni əməkdaşlıq imkanlarının müəyyən edilməsində mühüm əhəmiyyət daşıyır.

8

Vətən müharibəsi

6 il əvvəl həmin gün

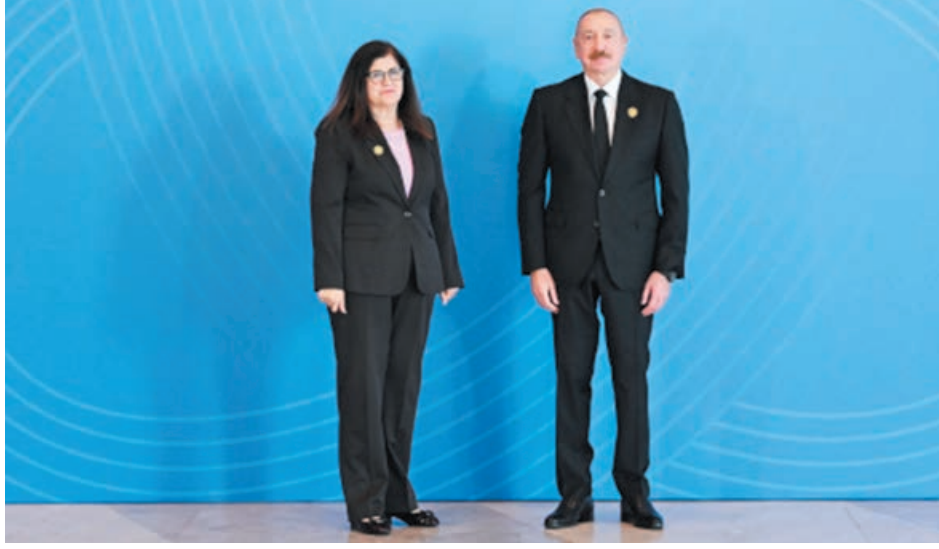
→ 10

7-ci ZİRVƏ

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) Zirvə Görüşü keçirilib

7-ci Zirvə

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) Zirvə Görüşü keçirilib

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Hörmətli dövlət və hökumət başçıları, xanımlar və cənablar, Azərbaycana xoş gəlmisiniz.

İlk növbədə 2024-cü ildə Azərbaycanın sədrliyinə göstərilən yekdil dəstəyə görə AQEM-in bütün üzv dövlətlərinə minnətdarlığımı bildirirəm. Biz bunu hörmət və etimad əlaməti, həmçinin bir sıra beynəlxalq platformalarda sədrlik fəaliyyətimizə dəstəyin nümayişi hesab edirik.

Coğrafi olaraq Asiya ilə Avropanın kəsişməsində yerləşən Azərbaycan Avrasiya məkanında birləşdirici mərkəz kimi getdikcə daha böyük rol oynayır. Ölkəmizin ikitərəfli və çoxtərəfli formatlar çərçivəsində bir çox dövlətlərlə siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, enerji, humanitar sahələrdə əməkdaşlığı öz növbəsində regionumuzda təhlükəsizlik sistemini möhkəmləndirir.

Azərbaycan davamlı olaraq bərabər-hüquqluluq, daxili işlərə qarışmama, ölkələrin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin üstünlüyünə əsaslanan müstəqil xarici siyasət həyata keçirir.

Azərbaycan dövlətlərarası münaqişələrin həlli məsələsində ikili standartların və seçici yanaşmaların tətbiqi ilə bağlı zərərli praktikaya qarşı fəal və əsaslandırılmış şəkildə çıxış edir.

Ölkəmiz 35 il əvvəl müstəqilliyini bərpa etdikdən bəri davamlı şəkildə ikili standartlarla üzləşmişdir. Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin təqribən 20 faizi 30 il ərzində Ermənistan tərəfindən işğal olunmuşdur. Ermənistan bir milyon azərbaycanlını həm Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı, həm də indiki Ermənistan ərazisindəki öz xüsusi tarixi torpaqlardan qovub etnik təmizləmə həyata keçirərək, Azərbaycana qarşı hərbi təcavüz etmişdir.

BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə erməni qüvvələrinin işğal olunmuş ərazilərdən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmiş, lakin onlar 30 il ərzində kəşif üzərində qalmışdır. Məsələnin həlli üçün 1992-ci ildə yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti imitasiya xarakteri daşıyırdı.

Ermənistanın əvvəlki rəhbərliyi - Ermənistanın hər üç keçmiş prezidenti və onların tərəfdarları, bu müharibə cinayətkarları və uşaq qatilləri hələ də layiq oluqları cəzanı almayıblar. Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi 2018-ci ildən etibarən sələflərinin cinayətkar siyasətini davam etdirmişdir.

Ermənistanın hazırkı Baş naziri 2019-cu ildə o vaxt işğal altında olan Xankəndidə, Qarabağda bəyan etmişdir ki, "Qarabağ Ermənistandır və nöqtə". Həmin dövrə Ermənistanın müdafiə naziri Azərbaycanı yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə ilə təhdid edirdi. Bütün bu hədsiz həyasızlığa beynəlxalq, dırnaqarası beynəlxalq ic-

timaıyyət göz yumurdu. Heç kim Ermənistanı işğala, hərbi cinayətlərə, etnik təmizləməyə və qətlə, Azərbaycan xalqının dini müqəddəs yerlərinin təhqir edilməsinə görə qınamadı. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası qəbul etdiyi qətnamələrin icrasında təkid etmədi, ATƏT laqeyd qaldı.

Beynəlxalq münasibətlərdə anarxizm və atavizmin iki nümunəsi olan Avropa Parlamenti və Avropa Şurası davamlı təcavüz qurbanı olan Azərbaycana hədəf alırdı və təcavüzkar Ermənistanı həvəsləndirirdi.

Münaqişənin həlli üçün yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupu məsələni inhisara götürmüş və münaqişənin dondurulmasına yönəlmiş fəaliyyət həyata keçirən həmsədrlər tərəfindən iflic vəziyyətə salınmışdır.

2020-ci ilin iyul və avqustunda Ermənistan iki hərbi təxribat törətdi və nəticədə azərbaycanlı hərbiçilər həlak oldular. Azərbaycan xalqının səbri tükəndi və haqq-hesab vaxtı gəldi.

2020-ci ilin Vətən müharibəsi 44 gün davam etmişdir. Bu müddət ərzində Azərbaycan erməni işğalçılarını zəbt olunmuş torpaqlardan qovaraq döyüş meydanında 300-dən çox şəhər və kəndi azad etdi. 2020-ci il noyabrın 10-da Ermənistan kapitulyasiya aktı imzaladı. Müharibə dayandı, lakin Azərbaycan ərazilərinin bir hissəsi hələ də işğal altında qalırdı.

Üç il ərzində Azərbaycan öz suverenliyinin tam bərpası məsələsinə sülh yolu ilə həll etməyə çalışırdı. Lakin Ermənistan atəşkəsdən öz hərbi qüvvəsini bərpa etmək və artıq Qərbdən olan yeni hava-darlarının köməyi ilə Azərbaycana yenicən hücum etmək üçün bir fürsət kimi istifadə edirdi. 2023-cü ilin sentyabrında məhz bu baş verdi və həmin vaxt Azərbaycan əsgərinin "dəmir yumruğu"u yenidən öz sözünü dedi.

Bir sutkadan da az müddətdə Ermənistanın Qarabağdakı işğalçı ordusu tamamilə darmadağın edildi. Azərbaycan öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam bərpa etdi, separatizmə son qoydu. Separatçıların liderləri, müharibə cinayətkarları və uşaq qatilləri isə Azərbaycan məhkəməsi qarşısına gətirildi.

Bu, mahiyyətinə və formasına görə Nürnberq tribunalının analoqu idi. Lakin bu dəfə müttəhimlər kürsüsündə erməni faşistləri oturdular. Tanklarda gəlib Bakını işğal edənləri və burada çay içənləri ilə bizi təhdid edənlər bu gün Azərbaycan çayını bizim həbsxanalarda içirlər. Onların tankları isə Hərbi Qənimətlər Parkında nümayiş olunur. Yeri gəlmişkən, işğalın, eləcə də Azərbaycan xalqının tarixi Qələbəsinin mahiyyətini və xarakterini tam anlamaq üçün qonaqlarımız Zəfər parkını, Zəfər

muzeini və Hərbi Qənimətlər Parkını ziyarət edə bilərlər.

Mən bu məsələ üzərində ətraflı dayandım, çünki bu, global əhəmiyyət daşıyır. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının və digər beynəlxalq təşkilatların qəbul etdiyi qərar və qətnamələrin icrasını təmin edən mexanizmlər hazırlanmayana qədər müharibələr və münaqişələr davam edəcək və yeniləri meydana çıxacaq.

Əgər işğal, soyqırımı və etnik təmizləməyə görə Ermənistan vaxtında sanksiyalar tətbiq edilsəydi, Azərbaycan döyüş meydanında erməni faşizminin belini qırmağa məcbur qalmazdı. Təcavüzkarın cəzasız qalması onun həyasızlığının miqyasını yalnız daha da artırır.

Müharibə bizim seçiminiz olmayıb. Bizi müharibəyə Ermənistan məcbur edib. Onun arxasında dayanan havadarlar isə görünür ki, Azərbaycanın öz suverenliyini və beynəlxalq hüququ güc yolu ilə bərpa etməyini düşünmədilər. Amma onların hamısı yanıldı, yəqin onlar bizim qürurlu, azadlıqsevər, adət-ənənələrimiz və əxlaqi dəyərlərimizlə yaşayan xalqımızın xasiyyətini yaxşı tanıyırdılar.

Biz müharibədə qalib gəldik, işğalçıları torpaqlarımızdan qovduq. Lakin 30 illik əzablar, soyqırımı, şəhər və kəndlərimizin dağıdılmasına görə onlardan qisas almadıq. Biz döyüş meydanında qisas aldığımızı və Ermənistanı sülh təklif etdik. Burada da xalqımızın mənəvi keyfiyyətləri bir daha özünü büruzə verdi. Biz artıq məğlub vəziyyətdə olana zərbə endirməmişik. Biz xalqımızın bu qədr əzabına bais olmuş barbarların və uşaq qatillərinin səviyyəsinə enmədik. Biz sülh təklif etdik və bir ildən bir az çoxdur ki, sülh içində yaşayırıq. Bu sülh hələ də kövrəkdir, onu qorumaq və möhkəmləndirmək lazımdır.

Hörmətli xanımlar və cənablar, Azərbaycan AQEM-ə iki il ərzində sədrliyi müddətində onun gücləndirilməsinə prioritet diqqət ayırmış və nəqliyyat, bağlantılar, rəqəmsallaşma, ətraf mühitin mühafizəsi, turizm, təhsil, elm və digər sahələrdə əməkdaşlığı fəal şəkildə təşviq etmişdir.

Bütün üzv dövlətlərin yekdil dəstəyi ilə həyata keçirilmiş müxtəlif təşəbbüslərimiz nəticəsində hazırda AQEM institusional və hüquqi baxımdan daha güclüdür. Üzvlərinin sayı genişlənməmişdir və öz coğrafi məkanında təhlükəsizliyin, iqtisadi rifahın və qarşılıqlı anlayışın təşviqi naminə dialoqu və qarşılıqlı fəaliyyəti inkişaf etdirmək üçün imkanları əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmlənmişdir.

Fürsətdən istifadə edərək, Azərbaycanın AQEM-də sədrliyinin daha iki il müddətinə uzadılması təklifinə dəstək verdiklərinə görə bütün üzv dövlətlərə təşəkkürümü bildirirəm.

Diqqətinizə görə sağ olun.

Görüşün yüksək səviyyədə təşkilinə görə təşəkkür edən Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti **Kasım-Jomart TOKAYEV** Azərbaycanın təşkilatı dinamik sədrliyini təqdir etdiklərini dedi:

- Zati-aliləri, mən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Zati-aliləri İlham Əliyevə səmimi qonaqpərvərliyə və Zirvə görüşünün müəkkəmməl təşkilinə görə səmimi minnətdarlığımı ifadə edirəm. Qədim tarixi və müasir yenilikləri əks etdirən cazibəkar Bakı şəhərinə yenidən qayıtmaq mənə, həqiqətən də, məmnunluq hissi oyadır. Prezident Əliyevin güclü rəhbərliyi ilə Azərbaycan bütün sahələrdə tərəqqi çığırını özünə çıxıb - istər söhbət iqtisadiyyatdan, istərsə də beynəlxalq münasibətlərdən gətsin. Biz bu təlatümlü və proqnozlaşdırılması çətin olan dünyada dialoq, etimad və hərtərəfli əməkdaşlıq üçün bənzərsiz platforma kimi AQEM-in potensialının möhkəmləndirilməsinə hədəflənmiş Azərbaycanın təşkilatı dinamik sədrliyini təqdir edirik. 2022-ci ildə Astanada keçirilmiş 6-cı Zirvə Görüşündə AQEM-ə üzv dövlətlər müşavirənin tamhüquqlu beynəlxalq təsisatı çevrilməsi barədə razılığa gəldilər. Azərbaycanın sədrliyi indi bu missiyanı böyük ləyaqətlə yerinə yetirir və bizim üçün yol bələdçisi kimi AQEM Nizamnaməsinin qəbul edilməsini səbirsizliklə gözləyirik.

Prezident Kasım-Jomart Tokayev bildirdi ki, Qazaxıstan və Azərbaycan Xəzər dənizinin dibinə keçən Trans-Xəzər fiber-optik xəttini birgə işə salaraq artıq bu vacib mərhələni qeyd edirlər.

Qazaxıstan Prezidenti dedi: "Bu bənzərsiz rəqəmsal ipək yolu layihəsi Avrasiyada daha sürətli və daha təhlükəsiz məlumatlar ötürülməsini təmin edəcək və bununla da Asiyanın rəqəmsal potensialını gücləndirəcək, əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açacaq".

Kasım-Jomart Tokayev Ermənistan ilə Azərbaycan arasında hazırkı vəziyyəti müsbət qiymətləndirdiyini bildirərək əlavə etdi: "Biz Azərbaycan və Ermənistan arasında baş tutmuş barışıqı alqışlayırıq. Onillər davam edən dərindən fikir ayrılıqlarından sonra bu yaxınlaşma Şərq və Qərbdə qarşılaşdırılması çətin olan dünyada dialoq, etimad və hərtərəfli əməkdaşlıq üçün bənzərsiz platforma kimi AQEM-in potensialının möhkəmləndirilməsinə hədəflənmiş Azərbaycanın təşkilatı dinamik sədrliyini təqdir edirik. 2022-ci ildə Astanada keçirilmiş 6-cı Zirvə Görüşündə AQEM-ə üzv dövlətlər müşavirənin tamhüquqlu beynəlxalq təsisatı çevrilməsi barədə razılığa gəldilər. Azərbaycanın sədrliyi indi bu missiyanı böyük ləyaqətlə yerinə yetirir və bizim üçün yol bələdçisi kimi AQEM Nizamnaməsinin qəbul edilməsini səbirsizliklə gözləyirik.

Qazaxıstan Prezidenti "Xəzər Yaşıl Enerji Dəhlizi" layihəsindən də danışaraq bildirdi: "Ötən il Qazaxıstan, Azərbaycan və Özbəkistan "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Sazişi imzalamaqla Xəzər Yaşıl Enerji Dəhlizinin təməlini qoyublar. Bu dəhliz bizim elektrik enerjisi şəbəkələrimizi birləşdirmək və onları Qara dəniz vasitəsilə Avropa bazarlarına çatdırmaq üçün nəzərdə tutulub. Azərbaycanla birlikdə biz Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri vasitəsilə Qaza-

xıstan xam neftinin nəqlini artırmağı nəzərdə tuturdu".

Kasım-Jomart Tokayev BMT sistemi çərçivəsində Beynəlxalq Su Təşkilatının təsis edilməsi təklifindən danışaraq bildirdi ki, bu, Mərkəzi Asiya ölkələri və Azərbaycan arasında birgə təşəbbüs qismində irəliləyən və buraya bütün AQEM üzv dövlətləri qoşula bilərlər.

Qazaxıstan Prezidenti Azərbaycana AQEM-ə sədrliyi dövründə uğurlar arzulayaraq vurğuladı: "Qazaxıstan bu şəərəfli vəzifəni həyata keçirmək üçün Azərbaycanın sədrliyini və Prezident İlham Əliyevin şəxsi diqqətini yüksək qiymətləndirir. Biz bu məsələyə olan səmimi bağlılığa köklənməyə hazırıq. Bu gün qəbul etdiyimiz Bakı Bəyannaməsinin qarşıdakı işlər üçün möhkəm təməl kimi xidmət edəcəyinə əminəm. Qazaxıstan bu məsələdə Azərbaycanın yanında möhkəm dayanır. Çox sağ olun".

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti **Şavkat MİRZİYOEYEV** Azərbaycan nümayəndəsinin AQEM-in Baş katibi vəzifəsinə namizədliyini və Azərbaycan tərəfinin bu təşkilatda sədrliyini 2028-ci ilə qədər davam etdirmək niyyətini dəstəklədiyini bildirdi və bu məsuliyyətli missiyanın yerinə yetirilməsində ölkəmizə uğurlar arzu edərkən dedi: "Hörmətli İlham Heydər oğlu, hörmətli dövlət başçıları, nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri, xanımlar və cənablar. Qonaqpərvər Azərbaycan torpağında yenidən olmağa və Asiada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin 7-ci Zirvə Görüşünün bütün iştirakçılarına salamlamağa şadam. İlk növbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, möhtərəm İlham Heydər oğlu Əliyevə səmimi qəbul və bu tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə görə təşəkkür edirəm. Sizin uğurlu rəhbərliyinizlə Azərbaycanın dinamik inkişafına, dünyada nüfuzunun artmasına və qarşada Azərbaycan xalqının rifahının durmadan yüksəlməsinə ürəkdən sevinirik. Bu, bizdə ölkə rəhbərliyinə dərin hörmət hissləri oyadır. Biz həmçinin Azərbaycanın sədrliyini yüksək qiymətləndiririk. Bunun sayəsində AQEM təşkilatı çərçivəsində dialoqumuz daha dolğun və faydalı oldu".

Tacikistan Prezidenti **Emoməli RƏHMƏNOV** da tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə görə minnətdarlığını bildirərək dedi: "Zati-aliləri, əziz qardaşım, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, möhtərəm İlham Heydər oğlu Əliyevə görüşün yüksək səviyyədə təşkilinə, çox isti salamlamaya və bizi burada qarşıladığına görə təşəkkürümü bildirirəm".

Qırğızıstan Prezidenti **Sadırr JAPAROV** da Qırğız Respublikasının Azərbaycana lazımi dəstəyi göstərməyə və ümumi fəaliyyətə öz töhfəsini verməyə hazır olduğunu bildirərək vurğuladı: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, möhtərəm İlham Heydər oğlu Əliyevə görüşümüzün təşkilinə və göstərilən qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Azərbaycan tərəfinin Asiada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin fəaliyyətinin inkişafına verdiyi mühüm töhfəni böyük məmnuniyyətlə qeyd edirəm. Azərbaycan tərəfinin sədrliyinin 2028-ci ilədək davam etdirilməsi təşəbbüsünü alqışlamaq istərdim.

Bu, müşavirənin fəaliyyətində vərsiliyin qorunmasına və qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsinə imkan verəcək.

Ardı 4-cü səh.

7-ci ZİRVƏ

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) Zirvə Görüşü keçirilib

Əvvəli 3-cü səh.

İsrail Dövlətinin Prezidenti **İsxaq HER-SOQ** Azərbaycanın sədrliyi dövründə AQEM-i daha da canlandıracağını vurğulayaraq bildirdi: "Təsirli regional tərəfdaşlıq, toleranqlıq, etimad tədbirləri və quruculuğu ilə ahənglik təşkil edən ölkədə - Azərbaycanda bir araya gəlməyimiz çox yerinə düşür. Prezident İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə Azərbaycan sabitlik nümunəsinə çevrilməklə inanılmaz iqtisadi artıma nail olub və regiondakı ölkələrə sıx əlaqələr qurub. Dünyada gərginliklərin artdığı və beynəlxalq əməkdaşlığa inamın azaldığı bir dövrdə Azərbaycan AQEM-in diqqətini ən vacib məsələlərə yönəldə bilib. Bunlar konstruktiv dialoq, davamlı tərəfdaşlıq və ortaqların axtarışdır".

Laos Xalq Demokratik Respublikasının Prezidenti **Thonqlun SİSULIT** səmimi qonaqpərvərliyə görə təşəkkür edərək dedi: "Mən Azərbaycan xalqına, hökumətinə qonaqpərvərliyə və təşkilatçılığa görə dərin təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bu gözəl Bakı şəhərində bizi qəbul etdiyinizə görə çox sağ olun. Bundan başqa, Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə AQEM-in 7-ci Zirvə Görüşünə yüksək səviyyədə evsahibliyi etdiyinə görə səmimi təbriklərimi çatdırmaq istədim. 2021-ci ildən istifadəyə verilmiş Laos-Çin dəmir yolları Laosu bu fikrin reallaşmasına gətirib çıxarıb. Bu addım isə sürətli tranzit səmərəsindəşmələri və sərhədlərarası yükdaşımalar imkan verib. Gələcəyə baxaraq biz bu əhəmiyyətli dəmir yolu şəbəkəsinin Mərkəzi Asiyaya və daha geniş Avrasiya regionuna, xüsusilə dənizli olaraq Azərbaycana uzadılmasında əməkdaşlıq etmək istəyirik".

Türkmenistanın Prezidenti **Sərdar BƏRDİMƏHƏMMƏDOV** zirvə görüşünün təşkilinə görə təşəkkür edərək bildirdi: "İcazə verin, ilk növbədə hazırkı tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə, göstərilən qonaqpərvərliyə və konstruktiv iş üçün əlverişli şəraitin yaradılmasına görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, mühtərəm İlham Heydər oğlu Əliyevə səmimi minnətdarlığımı bildirim. Azərbaycan Respublikasının Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirəyə sədrliyinin nəticələrini yüksək qiymətləndiririk. Bu kontekstdə xüsusilə qeyd etmək istədim ki, Azərbaycan AQEM-in sədri kimi onun məqsəd və vəzifələrinə qəti sadiqliyini nümayiş etdirərək qarşılıqlı fəaliyyətin inkişafı və etimadın möhkəmləndirilməsi istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsində qətiyyət və ardıcılıq göstərib. Eyni zamanda beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsinə fəal töhfə verib".

Kamboca Krallığının Baş naziri **Hun MANET** ölkəsinin AQEM-in 7-ci Zirvə Görüşünün Bakı Bəyannaməsinin qəbul edilməsini, əməyin mühafizəsi və səhiyyə sahəsində əməkdaşlığa dair bəyanatı tam dəstəklədiyini vurğulayaraq bildirdi: "Mənim nümayəndə heyətimə göstərdikləri səmimi qonaqpərvərliyə görə Prezident İlham Əliyevə, Azərbaycan hökumətinə və xalqına dərin minnətdarlığımı bildirmək istədim. Mən Azərbaycanın sədrliyini yüksək qiymətləndirirəm və AQEM-ə sədrliyinin 2026-cı ildən 2028-ci ilədək uzadılması münasibətilə təbriklərimi çatdırıram. Mən həmçinin bu tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə görə AQEM-in sədrliyini və katibliyini təqdir edirəm. Bakı Bəyannaməsində bir daha öz təsdiqini tapmış prinsiplər, o cümlədən BMT Nizamnaməsinə, beynəlxalq hüquqa, suveren bərabərlik, ərazi bütövlüyü, mübahisələrin sülh yolu

ilə nizamlanmasına hörmət, bütün bunlar, sadəcə, bir arzu deyil, sülh və sabitlik üçün zəruri təməldir".

Vyetnam Sosialist Respublikasının Vitse-prezidenti **Vo Thi An SUAN** ölkəsinin Azərbaycanın AQEM-ə sədrliyini çox yüksək qiymətləndirdiyini vurğulayaraq dedi: "İstədim bir daha xoş və mehriban qonaqpərvərliyə görə Azərbaycan xalqına və hökumətinə təşəkkürümü ifadə edim. Regionun qarşısında və bütün dünyanın qarşısında duran çağırışların fonunda Azərbaycan dialoqun və əməkdaşlığın inkişafına böyük töhfə verir. Eyni zamanda bu tədbirin təşkil olunmasına böyük töhfə verib. Fərsətdən istifadə edib Azərbaycanı sədr olaraq bir daha salamlamaq istədim. AQEM-in 7-ci Zirvə Görüşündə Bakı Bəyannaməsi, Əməkdaşlıq, Sağlamlıq və Əməyin Təhlükəsizliyi üzrə bəyanat qəbul olunub. Zirvə görüşünün mövzusu inkişafın praktiki yolunu göstərir, maraqları uzlaşdırmaq üçün bərabər, şəffaf bağlantı təşviq edir. Həmçinin imkanları genişləndirmək üçün inklüziv rəqəmsallaşdırmağa imkan yaradır və ümumi rifaha nail olmaq məqsədilə inkişafın bəhrəsini paylaşır. Bütün bunlar AQEM-in daha da güclənməsinə xidmət edir".

Belarus Respublikası Milli Assambleyası Nümayəndələr Palatasının sədri **İqor SERGEYENKO** müşavirənin gələcəkdə tamhüquqlu beynəlxalq təşkilata çevrilməsinə yönəlmis təşəbbüsü alqışladığını bildirərək dedi: "Hörmətli İlham Heydər oğlu, hörmətli nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri. Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Qriqorieviç Lukaşenkonun adından tədbir iştirakçılarını salamlayıram. Göstərilən qonaqpərvərliyə və tədbirin ən yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycanın rəhbərliyinə təşəkkürümü bildirirəm. Müşavirənin gələcəkdə tamhüquqlu beynəlxalq təşkilata çevrilməsinə yönəlmis təşəbbüsü alqışlayırıq. Şübhəsiz ki, bu prosesə Azərbaycanın səmərəli sədrliyi mühüm töhfə verib və sədrliyin növbəti iki il ərzində də davam etdirilməsi nəzərdə tutulur. Azərbaycan bu təklifin həyata keçirilməsində liderliyi öz üzərinə götürüb".

Çin Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosunun üzvü, Çin Xalq Respublikasının xarici işlər naziri **Vanq Yi** də əldə etdiyi nailiyyətlərə görə Azərbaycanı təbrik edərək dedi: "Azərbaycan ikillik sədrliyi dövründə iqlim dözümlülüyü, "yaşıl enerji"yə keçid istiqamətində uğurlu fəaliyyətlər göstərib. Çin tərəfi də Azərbaycanın sədrliyini davam etdirməsinə dəstəkləyir".

Zirvə görüşü işini digər çıxışlarla davam etdirib.

Prezident İlham Əliyevin sosial media hesablarında AQEM-in 7-ci Zirvə Toplantısı ilə bağlı videoçarx paylaşılıb

Prezident İlham Əliyevin sosial media hesablarında Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə Toplantısı ilə bağlı videoçarx paylaşılıb.

<https://www.facebook.com/reel/865657559971421>

Prezident İlham Əliyevin sosial media hesablarında Trans-Xəzər Fiber-Optik Kabel Xəttinin açılışı ilə bağlı videoçarx paylaşılıb

Prezident İlham Əliyevin sosial media hesablarında Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevlə görüş və Trans-Xəzər Fiber-Optik Kabel Xəttinin onlayn formatda rəsmi açılışı ilə bağlı videoçarx paylaşılıb.

<https://www.facebook.com/reel/2116988818910886>

Bakıda Azərbaycan və Qazaxıstan prezidentləri görüşüblər, Trans-Xəzər Fiber-Optik Kabel Xəttinin açılışını ediblər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oktyabrın 15-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ilə görüşü olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı Azərbaycan-Qazaxıstan strateji tərəfdaşlıq və müttəfiqlik əlaqələrinin uğurlu inkişafından məmnunluq bildirildi.

Azərbaycan Prezidentinin Qazaxıstan, həmçinin Qazaxıstanın dövlət başçısının ölkəmizə səfərlərinin əməkdaşlığımızın genişlənməsinə mühüm töhfə verdiyi qeyd edildi.

Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) Bakıda keçirilən 7-ci Zirvə Görüşünün yüksək səviyyədə təşkil edildiyi vurğulandı, bu tədbirin Asiya regionu ölkələri arasında əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirəsinə yaxşı imkan yaratdığı bildirildi.

Azərbaycanın və Qazaxıstanın dövlət başçıları ikitərəfli gündəlikdə duran məsələlərlə bağlı fikir mübadiləsi apardılar.

Sonra prezidentlər İlham Əliyev və Kasım-Jomart Tokayev Trans-Xəzər Fiber-Optik Kabel Xəttinin onlayn formatda rəsmi açılışını etdilər.

Dövlət başçılarına layihə barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, "Rəqəmsal İpək Yolu" təşəbbüsü çərçivəsində Azərbaycan və Qazaxıstan tərəfindən reallaşdırılan bu layihə Asiya ilə Avropa arasında rəqəmsal qarşılıqlı fəaliyyət üçün yeni imkanlar yaradır.

Sumqayıtla Aktau arasında Xəzər dənizinin dibini 380 kilometrlik kabel xətti çəkilib. Bu xətt saniyədə 400 terabitdən çox ötürücülük qabiliyyətinə malikdir. Xəttin istismara buraxılması ilə Orta dənizin təkə nəqliyyatı deyil, həm də rəqəmsal baxımdan strateji əhəmiyyəti artacaq. Yeni marşrut Çin və Mərkəzi Asiyadan məlumatların Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstan, daha sonra Qara dəniz və ya Türkiyə vasitəsilə Avropaya ötürülməsinə imkan verəcək. Bu, beynəlxalq məlumat mübadiləsi imkanlarını genişləndirəcək və rəqəmsal kommunikasiyaların dayanıqlılığını artıracaq. Eyni zamanda ölkələrimiz yalnız istehlakçı deyil, həm də strateji rəqəmsal infrastruktur və xidmətlərin tədarükçülərinə çevrilir.

Yeni xətt investisiyaların cəlb edilməsi, süni intellekt üçün məlumatların emalı mərkəzlərinin, bulud xidmətlərinin və hesablama gücünün inkişafına əlavə şərait yaradır. Bu, böyük əlavə dəyərə malik yeni yüksək texnologiyalı sahələrin və xidmətlərin inkişafı üçün perspektivlər açıq.

Azərbaycan və Qazaxıstan prezidentləri layihənin rəsmi açılışını bildirən bəyannaməni imzadılar.

Sonra **Prezident Kasım-Jomart TOKAYEV** dedi:

- Bu, sözsüz ki, beynəlxalq əks-səda doğuracaq çox vacib layihədir. Amma ən əsası odur ki, bu, yeni dənizlə nəvədir. Bu, həqiqətən də, sadəcə, nəqliyyat dənizliyi deyil, müasir dövrə, rəqəmsallaşma dövrünə uyğun yenilikdir və tamamilə yeni əməkdaşlıq növüdür.

Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

- Bəli. O cümlədən Mərkəzi Asiya ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi daha bir addımdır. Hamıya yaxşı məlumdur ki, ötən ilin noyabrında Azərbaycan Məşvərət görüşlərinin təşkilatçılığı ilə qəbul edildi və artıq bu il məqsədlərinə çatmaq üçün əməkdaşlıq gücləndirilməsi işinə növbəti töhfədir.

Çünki bu kabeldən Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz və daha geniş coğrafiyanın ölkələri istifadə edə bilər. Beləliklə, bu gün biz global layihəyə start verdik.

Prezident Kasım-Jomart TOKAYEV dedi: - Bəli, bu, rəqəmsal formatda Orta dənizdir.

Daha sonra dövlət başçıların iştirakı ilə Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev və Qazaxıstanın nəqliyyat naziri Nurlan Sauranbayev Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dənizinin (Orta dəniz) inkişafı üzrə əməkdaşlıq haqqında imzalanmış Sazişi mübadilə etdilər.

Həmçinin AZCON şirkətinin Müşahidə Şurasının sədri qismində rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev və "Samruk-Kazina" Şəhərdar Cəmiyyətinin (SC) İdarə Heyətinin sədri Nurlan Jakupov AZCON holding ilə "Samruk-Kazina" SC arasında iki quru yük gəmisi üçün əməkdaşlıq haqqında sertifikatı mübadilə etdilər.

XİN başçıları üçtərəfli əməkdaşlığı müzakirə ediblər

Oktyabrın 15-də Bakıda keçirilən Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) VII Zirvə Toplantısı çərçivəsində Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun, Özbəkistanın xarici işlər naziri Baxtiyor Saidovun və Türkmənistanın xarici işlər naziri Rəşid Mərdovun iştirakı ilə üçtərəfli görüş keçirilib.

Xarici İşlər Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşdə Azərbaycan, Özbəkistan və

Türkmənistan arasında qarşılıqlı, dostluq münasibətlərinin

mövcud vəziyyəti və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsi perspektivləri müzakirə olunub.

Azərbaycan, Özbəkistan və Türkmənistan arasında üçtərəfli əməkdaşlıq formatının yaradılmasının regional əməkdaşlığın inkişafı üçün yeni imkanlar yaratdığı vurğulanıb.

Görüş zamanı nəqliyyat və tranzit bağlantılarının genişləndirilməsi, beynəlxalq nəqliyyat dənizlərinin potensialından səmərəli istifadə sahələrində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilib.

Prezident İlham Əliyev Qətər Dövlətinin Əmiri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 15-də Qətər Dövlətinin Əmiri Şeyx Təmmim bin Həməd Al Tani ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev Qətər Dövlətinin Əmirinə Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə Görüşündə iştirakına görə minnətdarlığını ifadə edərək, bu tədbirin üzv ölkələr arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi işinə töhfə verəcəyinə əminliyini bildirdi.

Qəbulda görə dövlətimizin başçısına təşəkkür edən Qətərin Əmiri Şeyx Təmmim bin Həməd Al Tani AQEM-in Zirvə Görüşünün yüksək səviyyədə təşkil edildiyini vurğuladı və ölkəmizin beynəlxalq tədbirləri uğurla keçirməklə bağlı zəngin təcrübəsinin olduğunu dedi.

Qətər Əmiri Bakıda gördüyü inkişaf proseslərinin ondan dərin təəssürat hissi yaratdığını vurğuladı.

Azərbaycan Prezidenti və Qətərin Əmiri ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişafından məmnunluqlarını bildirdilər, əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi apardılar, hökumətlər arasındakı komissiyaların fəaliyyətinə toxundular.

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin xarici işlər nazirini qəbul edib

Oktyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının xarici işlər naziri Hakan Fidanı qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində son dövrlərdə müşahidə olunan proseslər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycanla Çin arasında strateji tərəfdaşlığın inkişafı müzakirə olunub

Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilən Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə Toplantısında iştirak etmək üçün Azərbaycana işgüzar səfəri çərçivəsində Çinin xarici işlər naziri Vanq Yi ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, nazirlər yüksək səviyyəli dialoqu, qarşılıqlı etimadın və xalqlarımız arasındakı dostluğun münasibətlərimizin əsas hərəkətverici qüvvəsi olduğunu vurğulayıblar.

Tərəflər 2025-ci ildə qurulmuş Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlığın sürətlə inkişaf etməsinə yüksək qiymətləndiriblər.

Azərbaycan Prezidentinin Çinə dövlət səfəri zamanı əldə edilmiş mühüm razılaşmaların, iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 2027-ci ildə qeyd olunacaq 35-ci ildönümü ərazisində əlaqələrin genişləndirilməsi üçün möhkəm təməl yaratdığı vurğulanıb.

Nazirlər ticarət və iqtisadi əlaqələr, investisiyalar, enerji, nəqliyyat, logistika və bağlantılar sahələrində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi imkanlarını müzakirə ediblər. Bu çərçivədə Azərbaycanın Asiya ilə Avropa arasında əsas bağlantı rolunu oynadığı və regionlararası əlaqələrin gücləndirilməsində

Orta dənizin artan əhəmiyyəti qeyd olunub.

Tərəflər BMT, AQEM və digər beynəlxalq platformalar çərçivəsində qarşılıqlı dəstək göstərmək öhdəliklərini bir daha təsdiqləyiblər.

Nazirlər həmçinin daha geniş regional təhlükəsizlik vəziyyəti və son hadisələr ətrafında fikir mübadiləsi apararaq, mövcud çağırışların həllində davamlı dialoqu, diplomatik təmasların və çoxtərəfli əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayıblar.

Ceyhun Bayramov həmçinin Ermənistanla sülh prosesi, eləcə də Azərbaycanın münasibətlərindən sonrakı dövrdə azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirdiyi bərpə və yenidənqurma işləri barədə məlumatlandırılıb.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Belarus Respublikası Milli Assambleyası Nümayəndələr Palatasının sədri ilə görüşüb

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova oktyabrın 15-də ölkəmizdə səfərdə olan Belarus Respublikası Milli Assambleyası Nümayəndələr Palatasının sədri İqor Sergeyenko ilə görüşüb.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbindən verilən məlumata görə, söhbət zamanı Azərbaycanın Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirinin (AQEM) 7-ci Zirvə Görüşünə yüksək səviyyədə evsahibliyi etməsi və ölkəmizin AQEM-ə uğurlu sədrliyi vurğulanıb.

Görüşdə ölkələrimiz arasında münasibətlərin səmimi dostluq, konstruktiv dialoq, qarşılıqlı etimad və dəstək əsasında bütün istiqamətlər üzrə ardıcıl surətdə genişləndiyi və strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıdığı qeyd olunub. Tərəflər əlaqələrin hazırkı yüksək səviyyəyə çatmasında dövlət

başçıları arasındakı dostluq münasibətlərinin, ali səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin rolunu xüsusilə diqqətə çəkiqlər. Ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlarda da uğurla əməkdaşlıq etdiyi, beynəlxalq platformalarda bir sıra məsələlərdə bir-birinə qarşılıqlı dəstək vermələri də ifadə olunub.

Söhbət zamanı parlamentlərarası əlaqələrin ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin ha-

zırkı səviyyəsinə uyğun olaraq yüksək səviyyədə inkişafından məmnunluq qeyd edilib. Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova 2024-cü ilin iyununda Belarusa rəsmi səfərini və keçirdiyi görüşləri, həmçinin Belarus Respublikası Milli Assambleyası Respublika Şurasının sədri Natalya Koçanova-nın və Nümayəndələr Palatasının sədri İqor Sergeyenko-nun Azərbaycana səfərlərini

xatırladaraq, parlamentlərimizin rəhbərləri səviyyəsində həyata keçirilən bütün görüşlərin qanunvericilik orqanları arasında əlaqələrin mövcud səviyyəsinin uğurlu bir göstəricisi olduğunu bildirib.

Qeyd olunub ki, bu gün parlamentlərimizdə fəaliyyət göstərən dostluq qrupları muntəzəm olaraq təmasdadırlar, deputatlarımız qarşılıqlı olaraq həm Azərbaycanda, həm də Belarusda təşkil olunan tədbirlərdə iştirak edirlər. Qanunvericilik orqanlarının Parlamentlərarası İttifaq, MDB Parlament Assambleyası, Asiya Parlament Assambleyası kimi beynəlxalq təşkilatlarda da uğurlu əməkdaşlığı qeyd edilib və bu istiqamətdə də fəaliyyətin davam etdirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər haqqında da fikir mübadiləsi aparılıb.

"Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 25 fevral tarixli 50 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "İxracı və idxalı Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamı əsasında həyata keçirilən malların Siyahısında və həmin Siyahının "Qeyd" hissəsinin 1-ci bəndində göstərilən mallar üzrə xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası kodları"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 329

Bakı şəhəri, 9 oktyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və "Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 20 fevral tarixli 358-VIIQD nömrəli Qanununun təbii və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bəzi fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 16 mart tarixli 622 nömrəli Fərmanının 2.2-ci bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 25 fevral tarixli 50 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2025, № 2, maddə 211) ilə təsdiq edilmiş "İxracı və idxalı Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamı əsasında həyata keçirilən malların Siyahısında və həmin Siyahının "Qeyd" hissəsinin 1-ci bəndində göstərilən mallar üzrə xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası kodları"nın 1.6-cı bəndi ləğv edilsin.

2. Bu Qərar Azərbaycan Respublikasının "Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi"nə qoşulduğu gündən qüvvəyə minir.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

"Azərbaycan Respublikasında sudan ödənişli istifadə Qaydaları"nın təsdiq edilməsi və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Təbii ehtiyatlara görə ödəmələrin, çirkləndirici maddələrin təbii mühitə atılmasına görə ödəmələrin tətbiqi və həmin ödənişlərdən əmələ gələn vəsaitdən istifadə haqqında" 1992-ci il 3 mart tarixli 122 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında sudan pullu istifadə qaydaları haqqında Əsasnamənin və sudan istifadə tariflərinin təsdiq edilməsi barədə" 2002-ci il 17 iyun tarixli 97 nömrəli, "Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Su Ehtiyatları Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" 2013-cü il 4 oktyabr tarixli 288 nömrəli qərarlarında dəyişiklik edilməsi və "Azərbaycan Respublikasında sudan pullu istifadə qaydaları haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə" 2006-cı il 18 mart tarixli 84 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 17 mart tarixli 95 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 332

Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 10 oktyabr tarixli 320 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadəyə dair Milli Strategiya"nın "9. 2024-2027-ci illərdə "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadəyə dair Milli Strategiya"nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsinin 9.2.3.4-cü abzasının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

"Azərbaycan Respublikasında sudan ödənişli istifadə Qaydaları"nın təsdiq edilməsi və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Təbii ehtiyatlara görə ödəmələrin, çirkləndirici maddələrin təbii mühitə atılmasına görə ödəmələrin tətbiqi və həmin ödənişlərdən əmələ gələn vəsaitdən istifadə haqqında" 1992-ci il 3 mart tarixli 122 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında sudan pullu istifadə qaydaları haqqında Əsasnamənin və sudan istifadə tariflərinin təsdiq edilməsi barədə" 2002-ci il 17 iyun tarixli 97 nömrəli, "Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirli-

yinin Su Ehtiyatları Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" 2013-cü il 4 oktyabr tarixli 288 nömrəli qərarlarında dəyişiklik edilməsi və "Azərbaycan Respublikasında sudan pullu istifadə qaydaları haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə" 2006-cı il 18 mart tarixli 84 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 17 mart tarixli 95 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022, № 3, maddə 272 (Cild I); 2024, № 4, maddə 439) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1-ci hissə ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında sudan ödənişli istifadə Qaydaları" yeni redaksiyada verilsin (*əlavə olunur*).

2. 2-5-ci hissələr ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 5 sentyabr tarixli 247 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Gömrük orqanlarına təqdim edilmiş malların məhv edilmə halları və Qaydası"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 334

Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 5 sentyabr tarixli 247 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 9, maddə 1127 (Cild I); 2024, № 3, maddə 314, № 5 (II kitab), maddə 612, №12 (II kitab), mad-

də 1460) ilə təsdiq edilmiş "Gömrük orqanlarına təqdim edilmiş malların məhv edilmə halları və Qaydası"nın 4.3-cü bəndinə "edilməlidir" sözündən sonra "(4.3.4-4.3.10-cu yarımbəndlərdə nəzərdə tutulan sənədlər isə mövcud olduğu hallarda)" sözləri əlavə edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

"Tullantıların idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 14 may tarixli 665 nömrəli Fərmanının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 331

Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Tullantıların idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 14 may tarixli 665 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il 28 avqust tarixli 136 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007, № 8, maddə 861 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229, № 4, maddə 467, № 9, maddələr 1090, 1100; 2025, № 8, maddə 802, № 9, maddə 879, № 10, maddə 972, № 12 (II kitab), maddələr 1214, 1257; 2026, № 3, maddə 262) ilə təsdiq edilmiş "İnzibati orqanların Təsnifatı"nın II bölməsinə aşağıdakı məzmununda 17.1.5-ci yarımənd əlavə edilsin:

"17.1.5. Tullantıların İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Agentliyi". 2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 19 dekabr tarixli 277 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 12, maddə 1115 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229, № 4, maddələr 437, 449, 467, № 9, maddə 1100; 2025, № 9, maddə 879, № 10, maddə 972, № 12 (II kitab), maddələr 1214, 1206, 1242, 1257; 2026, № 3, maddə 262; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2026-cı il 9 sentyabr tarixli 278 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş "Dövlət orqanlarının aparatının (və ya onların fəaliyyətini təmin edən qurumların) və onun bölmələrinin adları"na "Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yanında Milli Hidrometeorologiya Xidməti" sözlərindən sonra "Azərbaycan Respublika-

sının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yanında Tullantıların İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Agentliyi" sözləri əlavə edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 11 oktyabr tarixli 440 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 10, maddə 2155 (Cild I); 2024, № 1, maddə 84, № 2, maddələr 209, 229, № 3, maddələr 307, 359, № 6 (II kitab), maddə 739, № 7, maddələr 920, 930, № 9, maddələr 1067, 1099, 1106, № 10, maddə 1167, № 12 (II kitab), maddə 1428; 2025, № 2, maddə 187, № 6, maddə 594, № 7, maddələr 706, 714, 716, № 8, maddə 800, № 9, maddələr 857, 863, 870, 879, № 10, maddə 972, № 11, maddə 1084, № 12 (II kitab), maddələr 1207, 1233, 1257; 2026, № 2, maddələr 173, 187, 189, № 3, maddə 264, № 4, maddələr 360, 387, № 5 (II kitab), maddələr 466, 470, 474, № 6, maddələr 559, 567, 592, № 7 (II kitab), maddə 753; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2026-cı il 9 sentyabr tarixli 287 nömrəli, 21 sentyabr tarixli 308 nömrəli qərarları) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının büdcə xərcələrinin inzibati təsnifatı"na aşağıdakı məzmununda 131-1-ci hissə əlavə edilsin:

131-1.	Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yanında Tullantıların İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Agentliyi	1932
--------	--	------

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 8 fevral tarixli 38 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi metodologiyası və həmin güzəşt və azadolmaların reyestrinin aparılması Qaydası"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 333

Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, "Banklar haqqında" və "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 13 fevral tarixli 355-VIIQD nömrəli Qanununun təbii və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bəzi fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 23 fevral tarixli 606 nömrəli Fərmanının 2-ci hissəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 8 fevral tarixli 38 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 2, maddə 189 (Cild I); 2026, № 1, maddə 100) ilə təsdiq edilmiş "Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi metodologiyası və həmin güzəşt və azadolmaların reyestrinin aparılması Qaydası"nın 1 nömrəli əlavəsinə aşağıdakı məzmununda 1.157-1-ci, 1.177-1-ci, 1.196-1-ci və 2.39-cu bəndlər əlavə edilsin:

1.157-1.	ƏDV	164.1.41-5	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) (Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin) təsdiq edici sənədi əsasında şəxs tərəfindən təqvim ili ərzində 1 ədəddən (ölkə üzrə ümumilikdə 10 ədəddən) artıq olmamaqla, raritet avtonəqliyyat vasitələrinin idxalı	Azadolma	Qeyri-kommer-siya fəaliyyəti üz-rə imti-yazlar	Qeyri-neft sek-toru	Müddətsiz	Gömrük orqanları	Hüquqi şəxslər və digər sahibkar-lıq sub-yektləri
1.177-1.	ƏDV	164.1.64	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) (Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin) təsdiq edici sənədi əsasında xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasının kodları üz-rə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəy-yən etdiyi orqan (qurum) (Azərbaycan Respublikası-nın Nazirlər Kabineti) tərəfindən müəyyən olunan in-cəsənət əsərlərinin, kollek-siya əşyalarının və əntiq əş-yaların idxalı	Azadolma	Qeyri-kommer-siya fəa-liyyəti üz-rə imti-yazlar	Qeyri-neft sek-toru	Müddətsiz	Gömrük orqanları	Hüquqi şəxslər və digər sahibkar-lıq sub-yektləri
1.196-1.	Aksiz-lər	188.1.9	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) (Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin) təsdiq edici sənədi əsasında şəxs tərəfindən təqvim ili ərzində 1 ədəddən (ölkə üzrə ümumilikdə 10 ədəddən) artıq olmamaqla raritet avtonəqliyyat vasitələrinin idxalı	Azadolma	Qeyri-kommer-siya fəa-liyyəti üz-rə imti-yazlar	Qeyri-neft sek-toru	Müddətsiz	Gömrük orqanları	Hüquqi şəxslər və digər sahibkar-lıq sub-yektləri
2.39.	Gömrük rüsum-ları	20.0.35	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) (Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin) təsdiq edici sənədi əsasında şəxs tərəfindən təqvim ili ərzində 1 (bir) ədəddən (ölkə üz-rə ümumilikdə 10 (on) ədəddən) artıq olmamaqla, raritet avtonəqliyyat vasite-lərinin idxalı	Azadolma	Qeyri-kommer-siya fəa-liyyəti üz-rə imti-yazlar	Qeyri-neft sek-toru	Müddətsiz	Gömrük orqanları	Hüquqi şəxslər və digər sahibkar-lıq sub-yektləri

2. Bu Qərar "Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi metodologiyası və həmin güzəşt və azadolmaların reyestrinin aparılması Qaydası"nın 1 nömrəli əlavəsinin 1.177-1-ci bəndinə münasibətdə 2026-cı il yanvarın 1-dən tətbiq edilir.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan daha bir mötəbər tədbirə uğurlu evsahibliyi etdi. Oktyabrın 15-də Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə Toplantısı keçirildi. Bu sammitin paytaxtımızda keçirilməsi beynəlxalq münasibətlər sisteminin müasir çağırışlarından qaynaqlanır. Belə ki, dünyada siyasi qütbləşmənin dərinləşdiyi, təhlükəsizlik çağırışlarının artdığı həssas bir dövəmdə dövlətlərin regional və global sabitliyin qorunması naminə ortaq platformalarda bir araya gəlməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Təcrübə göstərir ki, müəkkəb problemlərin həlli qarşılıqlı etimad, fərqli mövqelərin uyğunlaşdırılmasına və səmərəli dialoq mexanizmlərinə əsaslanan əməkdaşlıqdan keçir. Bu baxımdan Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirə (AQEM) qitədə sülhün, təhlükəsizliyin və qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsində mühüm rol oynayan nüfuzlu siyasi-diplomatik platformalardan biri kimi ön plana çıxır.

1992-ci ildə irəli sürülmüş bu təşəbbüs ötən dövr ərzində böyük gücü aşaf yolu keçərək Avrasiyanın siyasi və iqtisadi gündəliyini müəyyən edən əsas mexanizmlərdən birinə çevrilib. Hazırda Laosun da qoşulması ilə 29 üzv dövləti özündə birləşdirən və Asiya qitəsinin ərazisinin, ələcdə əhalisinin təxminən 90 faizini əhatə edən AQEM nəhəng coğrafiyanı təmsil edir. Üzv ölkələrin global ümumi daxili məhsulun (ÜDM) təxminən 40 faizini formalaşdırması təşkilatın malik olduğu böyük gücü aydın göstərir. Bundan əlavə, təşkilatda ABŞ, Yaponiya və digər aparıcı dövlətlərin, habelə BMT və ATƏT kimi beynəlxalq qurumların müşahidəçi statusunda təmsil olunması platformanın Asiya hüddudlarını aşaraq beynəlxalq miqyasda diqqət mərkəzində olduğunu təsdiqləyir. Təşkilatın təkcə hərbi-siyasi təhlükəsizlik kəfiyyətə yox, iqtisadiyyat, ekologiya, nəqliyyat və humanitar sahələri əhatə etməsi onun çoxtərəfli xarakterini daha da gücləndirir.

Azərbaycanın 2024-2026-cı illərdə AQEM-ə sədrlik etməsi ölkəmizin çoxtərəfli diplomatiyada qazandığı zəngin təcrübəsinin və beynəlxalq aləmdəki yüksək nüfuzunun növbəti təzahürüdür. "Daha güclü AQEM: Asiyada bağlantılar, rəqəmsallaşma və dayanıqlı inkişaf" şüarı altında həyata keçirilən sədrlik dövründə rəsmi Bakı təşkilatın institusional imkanlarının gücləndirilməsinə, strukturlarının təkmilləşdirilməsinə və praktiki birgə fəaliyyətin genişləndirilməsinə mühüm töhfələr verib. Sammitin açılışında çıxış edən dövlətimizin başçısı bu məqamları xüsusi vurğulamaqla yanaşı, Azərbaycanın AQEM-ə sədrliyinin daha 2 il müddətinə uzadılması zərurətini dəstəkləyən qərar qəbul edərək, Azərbaycanın AQEM-ə 2 il müddətində sədrliyi müddətində onun gücləndirilməsinə prioritet diqqət ayırır, nəqliyyat bağlantıları, rəqəmsallaşma, ətraf mühitin mühafizəsi, turizm, təhsil, elm və digər sahələrdə əməkdaşlığı fəal şəkildə təşviq edib. Bütün üzv dövlətlərin yekdillik dəstəyi ilə həyata keçirilən müxtəlif təşəbbüslərimiz nəticəsində hazırda AQEM institusional və hüquqi baxımdan daha güclüdür. Üzvlərinin sayı genişləyib, öz coğrafi məkanında təhlükəsizliyin, iqtisadi rifahın və qarşılıqlı anlayışın təşviqinə naminə dialoqu və qarşılıqlı fəaliyyəti inkişaf etdirmək üçün imkanları əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmlənib. Fərsətdən istifadə edərək, Azərbaycanın AQEM-də sədrliyinin daha 2 il müddətinə uzadılması təklifinə dəstək verdiklərinə görə bütün üzv dövlətlərə təşəkkürümü bildirirəm".

Görülən işlərin nəticəsi kimi, rəsmi Bakı çoxtərəfli diplomatiya sahəsindəki təcrübəsindən istifadə edərkən təşkilatın qərarlarında dövlətlər arasında etimadın möhkəmləndirilməsinə və münasibətlərin qarşısının alınmasına diplomatiyanın rolunun artırılmasına çalışır.

Azərbaycanın təşkilat daxilində üzv dövlətlərlə qurduğu sıx tərəfdaşlıq, iktərəfli və çoxtərəfli faydalı əlaqələr AQEM-in ümumi fəaliyyət dinamikasına müsbət təsir göstərir. Bakının irəli sürdüyü təşəbbüslər təşkilatın yalnız siyasi deyil, həm də iqtisadi, elmi və humanitar ölçülərini zənginləşdirib. AQEM çərçivəsində Aparıcı Universitetlərin Tərəfdaşlıq

müəyyənəndirilməsi hər iki ölkənin maraqlarına xidmət edə bilər. Bu baxımdan Azərbaycan-Kamboca iqtisadi əlaqələrinin inkişafında mühüm addımlardan biri kimi, oktyabrın 12-də Bakıda keçirilən Azərbaycan-Kamboca Biznes-Forumu xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Forum iki ölkənin işgüzar dairələri arasında əlaqələrin genişləndirilməsi, qarşılıqlı investisiya imkanlarının müzakirəsi və iqtisadi əməkdaşlığın yeni istiqamətlərinin müəyyənəndirilməsi baxımından mühüm platforma rolunu oynayır.

Tədbirdə hər iki ölkənin rəsmi şəxsləri və müxtəlif iqtisadi sahələri təmsil edən 100-dək iş adamı iştirak edib. Forumda çıxış edən Kambocanın Baş naziri Hun Manet, Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbraylov və Kambocanın ticarət naziri Çam Nimul iktərəfli iqtisadi əlaqələrin inkişafı, ticarət döviyyəsinin və qarşılıqlı investisiyaların artırılması imkanlarını vurğulayıblar.

Kamboca Ticarət Palatasının prezidenti Kith Meng forumun yeni tərəfdaşlıqların qurulmasına töhfə verəcəyini qeyd edib. Tədbir çərçivəsində Azərbaycan və Kamboca ticarət palataları arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu mübadilə olunub, biznes təqdimatları və B2B görüşlər vasitəsilə yeni əməkdaşlıq istiqamətləri və birgə layihələrin həyata keçirilməsi imkanları müzakirə edilib.

Forumun əhəmiyyəti, təbii ki, ilk növbədə Azərbaycan və Kamboca arasında iqtisadi münasibətlərin praktiki müstəvidə inkişafına təsir edə biləcəyi ilə bağlıdır. Belə görüşlər sahibkarlara hər iki ölkənin bazar imkanları ilə daha

Şəbəkəsinin fəaliyyətə başlaması, Qadınlar Şurasının yaradılması və Maliyyə Sammitinin Nizamnaməsinin təsdiqlənməsi kimi mühüm addımlar atılıb. Eyni zamanda Bakıda təşkil olunan Biznes-Forum, Beyin Mərkəzləri Forumu, Gənclər Şurasının iclasları və ilk dəfə keçirilən AQEM Media Forumu üzv dövlətlərin ekspert, işgüzar və media dairələri arasında qarşılıqlı etimadın artırılmasına, dialoqun dərinləşməsinə xidmət edib.

Ölkəmizin AQEM daxilindəki fəal mövqeyi xüsusilə Mərkəzi Asiya dövlətləri və digər regional tərəfdaşlarla sürətlə inkişaf edən strateji tərəfdaşlıq və müttəfiqlik əlaqələri ilə uyğunluq təşkil edir. Xəzər dənizi hövzəsinin birləşdirici məkan kimi ön plana çıxaran bu yaxınlaşma regionalarası inteqrasiyanı yeni səviyyəyə qaldırır. Xüsusilə Mərkəzi Asiya dövlət başçılarının Məşvərat görüşlərində AQEM-in Bakı Sammitində yekdillik dəstəyinin ifadə olunması Avra-siya məkanında ortaq maraqların uğurla müdafiə olunduğunu və yüksək əməkdaşlıq ruhunu göstərir.

Çıxışında qitələrarası körpü roluna toxunan Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, coğrafi olaraq Asiya ilə Avropanın kəsişməsində yerləşən

Azərbaycan Avrasiya məkanında birləşdirici mərkəz kimi gətdikcə daha böyük rol oynayır: "Coğrafi olaraq Asiya ilə Avropanın kəsişməsində yerləşən Azərbaycan Avrasiya məkanında birləşdirici mərkəz kimi gətdikcə daha böyük rol oynayır. Ölkəmizin iktərəfli və çoxtərəfli formatlar çərçivəsində bir çox dövlətlərlə siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, enerji, humanitar sahələrdə əməkdaşlığı öz növbəsində regionumuzda təhlükəsizlik sistemini möhkəmləndirir". Dövlətimizin başçısının bu fikirləri Azərbaycanın regional sabitliyin və strateji tərəfdaşlığın əsas təminatçılardan biri olduğunu aydın göstərir. Müasir dövrdə nəqliyyat və enerji xətlərinin təhlükəsizliyi bilavasitə siyasi etimaddan asılı olduğu üçün rəsmi Bakının irəli sürdüyü çoxtərəfli əməkdaşlıq modeli Avrasiya məkanında sülhün və dayanıqlı inkişafın mühüm zəmanətinə çevrilir.

Azərbaycanın tranzit infrastrukturunu, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı və Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Asiya və Mərkəzi Asiya ölkələrinin məhsullarının Avropa bazarlarına çatdırılmasına strateji rol oynayır. Orta dəhlizin imkanlarının genişləndirilməsi, gömrük prosedurlarında rəqəmsal keçid və təchizat zəncirinin

təhlükəsizliyinin təmin edilməsi regional ticarətin səmərəliliyini dəfələrlə artırır. Həmçinin bərpaolunan enerji sahəsində regional layihələr ekoloji dayanıqlılıq baxımından yeni imkanlar açır.

Müasir dövrdə terrorçuluq, ekstremizm və müntəxəll cinayətkarlıqla yanaşı, rəqəmsal təhlükəsizlik və kibertəhlükəsizlik də dövlətlərin milli təhlükəsizlik gündəliyinin ayrılmaz hissəsinə çevrilib. Kritik infrastrukturun kibercümlərdən qorunması, süni intellekt təşəbbüslərinin tətbiqi sahəsində təcrübə mübadiləsi AQEM çərçivəsində əməkdaşlığın yeni istiqamətlərini müəyyən edir. Bununla yanaşı, beynəlxalq hüquqa, dövlətlərin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmət edilməsi təşkilatın təməl prinsipini təşkil edir.

Global miqyasda hüququn aliliyinin təmin edilməsi məsələsinə toxunan dövlətimizin başçısı beynəlxalq mexanizmlərin təsirsizliyinə diqqət çəkib: "BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə erməni qüvvələrinin işğal olunmuş ərazilərdən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmiş, lakin onlar 30 il ərzində kağız üzərində qalmışdır. Məsələnin həlli üçün 1992-ci ildə yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti imitasiya xarakteri daşıyırdı. Ermənistanın əvvəlki rəhbərliyi - Ermənistanın hər üç keçmiş prezidenti və onların tərəfdarları, bu müharibə cinayətkarları və uşaq qatilləri hələ də layiq olduqları cəzayı almayıblar. Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi 2018-ci ildən etibarən sələflərinin cinayətkar siyasətini davam etdirmişdir". Dövlətimizin başçısının bu obyektiv mesajı beynəlxalq təşkilatların ikili standartlarını ifşa etməklə yanaşı, Azərbaycanın öz gücü və hüquqi haqlığı ilə regional ədaləti bərpa etdiyini bir daha bütün dünyaya bəyan edir.

AQEM-in VII Zirvə Toplantısı təşkilatın gələcək inkişaf xəttinin müəyyənəndirilməsi baxımından mühüm tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynəlxalq məstəvidə rolunun daha da artırılmasına, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edəcək. Bütün bu təhlükəsizlik tarixi mərhələdir. Bakının Zirvə toplantısına evsahibliyi etməsi Azərbaycanın beynəlxalq dialoqu və əməkdaşlıq məkanı kimi mövqeyini bir daha ön plana çıxarır. Bakı Bəyannaməsi və alınan qərarlar təşkilatın beynə

Təhsildə dünyəvilik və bərabərlik

Əgər güclü və ədalətli cəmiyyət qurmaq istəyiriksə, məktəbdə bu prinsipləri qorumalıyıq

Bilik və bacarıqların ötürülməsini təmin edən təhsil cəmiyyətimizin gələcək düşüncə tərzini formalaşdırır, insanların dünyagörüşünə, sosial münasibətlərinə və vətəndaş mövqeyinə təsir göstərən ən mühüm institutlardandır. Məktəbdə formalaşan dəyərlər sonradan bütövlükdə cəmiyyətin xarakterinə çevrilir. Buna görə də təhsilin hansı prinsiplər əsasında qurulması dövlətin və cəmiyyətin gələcəyi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Müasir təhsil sisteminin əsas dayaqlarından ikisi dünyəvilik və bərabərlik prinsipləridir. Azərbaycan Konstitusiyasında və digər müvafiq qanunvericilik sənədlərində də ölkəmizdə təhsilin həm dünyəvilik, həm də bərabərlik prinsipi aydın şəkildə təsbit edilib, bu prinsiplərin icra mexanizmləri təmin olunub.

Dünyəvilik təhsilin elmi biliklər, rəsonal düşüncə və beşəri dəyərlər əsasında təşkilini təmin edir. Bərabərlik isə hər bir insanın sosial statusundan, cinsindən, dini mənsubiyyətindən, etnik kimliyindən, yaşadığı ərazidən və ailəsinin maddi imkanlarından asılı olmayaraq, keyfiyyətli təhsil almaq hüququnun qorunmasını nəzərdə tutur. Bu prinsiplərdən hər hansı birinin zəifləməsi təhsil sisteminin yalnız keyfiyyətinə deyil, bütövlükdə cəmiyyətin sabitliyinə və inkişaf imkanlarına təsir göstərə bilər.

Dünyəvilik

Təhsildə dünyəvilik ilk növbədə təhsil prosesinin hər hansı dini doktrinanın, dini institutun və ya dini baxışın təsiri altında deyil, elmi bilik və obyektivlik prinsipləri əsasında qurulması deməkdir. Dünyəvi təhsil məktəbin və universitetin funksiyasını dini təbliğatdan ayırır, elmi düşüncənin qorunmasını təmin edir. Fizika, biologiya, tibb, tarix, sosiologiya və digər elm sahələrinin tədrisi müəyyən ideoloji çərçivələrə deyil, elmi metodologiyaya, araşdırmalara və sübutlara əsaslanmalıdır.

Elm daim inkişaf edir. Elmi biliklərin əsas xüsusiyyəti onların yeni sübutlar əsasında yoxlanılması, dəqiqləşdirilməsi və lazım gəldikdə dəyişdirilməsidir. Təhsil sistemi bu yanaşmanı şagirdlərə aşıladığına cəmiyyət də daha rəsonal, araşdırıcı və yeniliyə açıq olur. Bir sözlə, dünyəvi məktəb bütün şagirdlər üçün ümumi və neytral məkan yaradır və bu sistemin qorunmasını vacibliyi xüsusilə qeyd olunmalıdır.

Keyfiyyətli təhsil hazır cavabları özərlətməklə kifayətlənməməlidir. Şagird öyrənməlidir ki, məlumatın mənbəyini araşdırın, sual versin, fərqli fikirləri müqayisə etsin və arqumentləri dəyərləndirsin. Bu bacarıqlar təkcə akademik həyat üçün hesablanmayıb, onlar müasir informasiya cəmiyyətində yaşamaq üçün də son dərəcə vacibdir. Sosial şəbəkələr, dezinformasiya, manipulyativ məlumatlar və radikal ideologiyalar dövründə tənqidi düşüncə insanın ən mühüm müdafiə vasitələrindən olmalıdır.

Təhsildə dünyəvilik prinsipinin zəifləməsi ilk növbədə elmi biliklə inanc və ideologiya arasındakı sərhədlərin qarışmasına səbəb olur. Əgər elmi məsələlər sübutlara deyil, müəyyən ideoloji mövqeyə uyğunluğuna görə qiymətləndirilməyə başlanarsa, təhsilin elmi səviyyəsi aşağı düşər. Bu isə uzunmüddətli perspektivdə inkişaf üçün çox böyük təhdiddir.

Digər təhlükə cəmiyyət daxilində parçalanmadır. Məktəblər müəyyən dini və ya ideoloji qrupların təsir dairəsinə çevrildikdə uşaqların erkən yaşlarından "biz" və "onlar" bölgüsü ilə qarşılaşması üçün zəmin yaranar. Bu isə cəmiyyətdə qarşılıqlı etimadı zəiflədər, fərqli düşüncə və inanclarla qarşı dözümsüzlüyü artırır. Bundan başqa, təhsil sisteminə dünyəvilik zəiflədikdə uşaqların öz dünyagörüşünü sərbəst formalaşdırmaq imkanları da məhduqlaşır.

Ən arzu edilməz nəticələrdən biri təhsil məkanının radikallaşma üçün "əlvərşli mühit"ə çevrilməsidir. Ona görə gənclərin dünyagörüşünün formalaşdığı məkanlarda dini və ideoloji radikalizmə qarşı ən güclü qoruyucu vasitələrdən biri məhz elmi savadlılıq, tənqidi düşüncə və müxtəlifliyə hörmətdir.

Bərabərlik

Təhsildə bərabərliyə gəlincə, bu, hər bir insanın keyfiyyətli təhsil almaq imkanına malik olması deməkdir. Lakin bərabərliyi yalnız məktəbə qəbul hüququnun hamıya verilməsi ilə məhduqlaşdırmaq olmaz. Burada əsas məsələ insanların real imkanlarının nə dərəcədə bərabər olmasıdır.

İnkişaf etmiş ölkələrin, o cümlədən Azərbaycan dövlətinin müasir təhsil siyasətində bərabərliklə yanaşı, ədalətli imkan anlayışı da xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Dövlətimiz həyata keçirdiyi layihələrlə müxtəlif sosial və iqtisadi şəraitlərdə yaşayan şagirdlər arasındakı imkan fərqlərini aradan qaldırır və bərabərliyi təmin edir. Elə vahid məktəbli geyimi müəyyən dərəcədə bu məsələnin həllinə xidmət edir. Unudulmamalıdır ki, təhsildə ciddi bərabərsizlik ilk növbədə sosial təbəqələşməni gücləndirir və bu fərq zaman keçdikcə iqtisadi bərabərsizliyə çevrilir. Belə bir vəziyyət isə istənilən cəmiyyət üçün son dərəcə təhlükəli tendensiyaadır. Dünyəvi məktəblərdə böyüyən uşaqlar müxtəlifliyə daha normal yanaşır, empatiya və qarşılıqlı hörmət hissləri inkişaf edir.

Dünyəvi və bərabər təhsil sisteminin qorunması üçün yalnız qanunvericilik kifayət etmir. İlk növbədə müəllim hazırlığının keyfiyyəti yüksək olmalıdır. Çünki müəllim uşağa bilik verən, onun düşüncə mədəniyyətini formalaşdırır, nümunə göstərən əsas şəxslərdəndir. Tədris proqramlarında da yüksək düşüncə, media savadlılığı, insan hüquqları, elmi metod və vətəndaşlıq dəyərləri xüsusi yer tutmalıdır.

Təhsil sistemi həmçinin siyasi, dini və digər ideoloji təsirlərdən mümkün qədər qorunmalıdır. Məktəb heç bir qrupun öz baxışını gələcək nəsillərə məcburi şəkildə ötürdüyü platformaya çevrilməməlidir.

Valideynlərin də üzərinə böyük məsuliyyət düşür

Burada valideynlərin də üzərinə çox böyük vəzifə və məsuliyyət düşür. Təhsil sistemi dünyəvilik və bərabərlik prinsiplərini nə qədər yaxşı qorusa da, uşağın dünyagörüşünün formalaşmasında ailənin təsiri həlledici olaraq qalır.

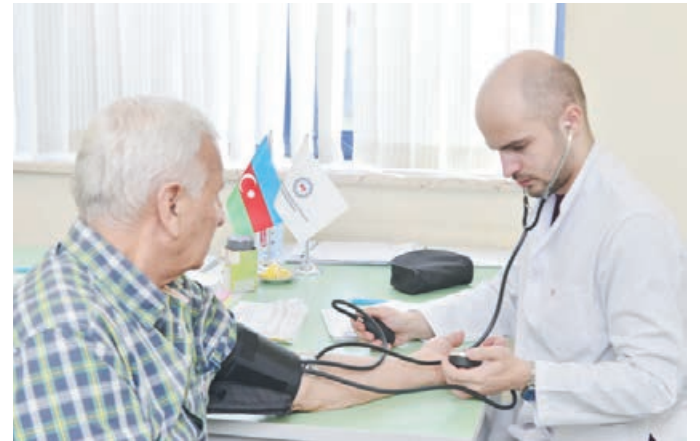
Valideyn ilk növbədə uşağın təhsil hüququna hörmət etməli və onun məktəbdə bilik, yüksək düşüncə və müxtəlif fikirlərlə tanış olmasına maneə yaratmamalıdır. Ailənin dini, mədəni və şəxsi dəyərləri ola bilər və onların uşağa ötürülməsi təbiiyidir. Lakin bu proses uşağın başqa düşüncə və inanclarla qarşı dözümsüz böyüməsinə, elmi biliklərin rədd edilməsinə və ya təhsil imkanlarının məhduqlaşdırılmasına gətirib çıxarmamalıdır. Dövlətin qanunlarına, nizam-intizama riayət olunmalı, biganəlik, laqeydlik halları aradan qaldırılmalıdır.

Məktəb bütün uşaqların ortaq təhsil məkanıdır. Buna görə valideyn öz dini və ya ideoloji baxışlarının ümumi təhsil prosesinə məcburi norma kimi tətbiq olunmasını tələb etməməlidir. Ayrı-seçkilik və stereotiplər çox vaxt uşağa ilk növbədə ailə mühitində ötürülür. Məktəb bərabərlik haqqında danışsa da, evdə bunun əksi tətbiq edilirsə, təhsil və tərbiyənin təsiri zəifləyir. Bundan başqa, valideyn məktəblə münasibətində yalnız öz övladının maraqlarını deyil, ümumi təhsil mühitini də nəzərə almalıdır. Ən əsası isə o, uşağa hazır düşüncə qəlibləri verməkdən daha çox düşüncəni öyrətməlidir.

Göründüyü kimi, təhsildə dünyəvilik və bərabərliyin qorunması yalnız dövlətin və məktəbin vəzifəsi çərçivəsində məhduqlaşmır. Dövlət hüquqi və institusional çərçivəni yaradır, məktəb bu prinsipləri tətbiq edir, valideyn isə onları ailə mühitində gücləndirir və ya zəiflədir. Bu üç tərəfin yanaşması bir-birini tamamladıqda azad düşüncəli, savadlı, tolerant və başqalarının hüquqlarına hörmət edən nəsil yetişdirmək mümkün olur. Əgər güclü, elmi düşüncəyə əsaslanan və sosial ədaləti qoruyan cəmiyyət qurmaq istəyiriksə, bu prinsiplərin təhsil sisteminə qorunmasına dəstək verməliyik.

*İradə ƏLİYeva,
"Azərbaycan"*

Balakəndə "Həmkardan həmkara qayğı ilə" sosial layihəsi çərçivəsində 574 sakin ödənişsiz tibbi müayinədən keçib

"Həmkardan həmkara qayğı ilə" sosial layihəsi çərçivəsində növbəti səyyar tibbi aksiya Balakən rayonunda keçirilib.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının (AHİK) təşəbbüsü və təşkilatçılığı, Səhiyyə Nazirliyi və Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin dəstəyi ilə həyata keçirilən aksiya zamanı rayon sakinlərinə ödənişsiz tibbi xidmətlər göstərilib. Balakən Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında təşkil olunan müayinələrdə beş

müxtəlif istiqamət üzrə ixtisaslaşmış həkimlər iştirak ediblər.

İki gün davam edən aksiya ərzində ümumilikdə 574 nəfərə 2065 tibbi xidmət göstərilib. Müayinələr zamanı səhhətdə hər hansı problem aşkarlanan sakinlərə müvafiq tövsiyələr verilib, onların sonrakı müalicəsinin istiqamətləri müəyyənləşdirilib. Aksiyanın təşkilində AHİK könüllüləri də fəallıq göstəriblər.

"Həmkardan həmkara qayğı ilə" layihəsinin məqsədi ucaq bölgələrdə yaşa-

yan insanların tibbi xidmətlərə çıxış imkanlarını genişləndirmək, sağlamlıqlarının qorunmasına dəstək olmaq və dövlətin sosial siyasətinin həyata keçirilməsinə töhfə verməkdir.

2025-ci ilin aprel ayında icrasına başlanılan layihə çərçivəsində indiyədək ümumilikdə 3560 vətəndaş ödənişsiz tibbi müayinələrdən keçib.

*Nərminə ƏSGƏROVA,
"Azərbaycan"*

2026-cı il "Şəhərsalma və Memarlıq İli"dir

Abşeronun qədim abidələri tarixin daş izidir

Bakıda tarixi-memarlıq abidələrinin bərpası və qorunması haqqında Prezident İlham Əliyevin 18 avqust 2006-cı il sərəncamında yazılıb: "Xalqımızın milli sərvəti olan İçərişəhər Azərbaycanda hələ yüz illər bundan əvvəlki şəhərsalma sənətinin özəmətli təzahürüdür. Burada ucaldılmış Qız qalası, qala divarları və Şirvanşahlar Sarayı Kompleksinin şöhrəti dünyaya yayılmışdır. Orta əsrlər şəhər mədəniyyətinin təəcəssümü kimi kompleksə daxil olan məscidlər, karvansara, zorxana, bazar meydanı və digər tikililər mühəndis-memarlıq həllinin kamilliyi baxımından iftixar hissi doğurur".

Son illər Azərbaycana, o cümlədən Bakıya gələn turistlər ölkəmizi daha dərindən tanımaq üçün qədim abidələr, müzey və tarixi yerlərə yanaşı, Bakıtrafi kənd və qəsəbələrə də tarixi tikililəri də ziyarət edirlər. Abşeronun bu ünvanlarına səyahət qonaqlarda böyük maraq doğurur. Səyahətçilər arasında ənənəvi vətəndaşlarla yanaşı, ölkəmizin yaxın və uzaq bölgələrində gənclər də olur.

Bu günlər müxbirimizin də qatıldığı səyahətçilər Abşeronun qədim kəndlərindən olan Bülbülə və Əmircanda olmuşlar. İştirakçılar qəsəbələrin məskunlaşma tarixi, əhali, iqtisadiyyatı və bu günü haqqında dolğun məlumatlar almış, Bülbülənin tarixi abidələri olan "İmamzadə"yə, məscidlərə və köhnə hamama baş çəkmişlər. Onlara bu tarixi abidələr haqqında geniş açıqlama verilmişdir.

Abşeronda ən qədim tikili olan "İmamzadə"nin bir hissəsini xeyriyyəçi Hacı Mübariz öz vəsaiti hesabına bərpa etdirmişdir. Bildirilmişdir ki, 677-735-ci illərdə burada beşinci İmam Mühəmməd Baqirin övladı Mühəmməd Sadiq yaşamışdır. Ərazidə onun xanımı, həmçinin nəvəsi dəfn olunmuşdur. Onların Bülbülə torpağında dəfn olunması bu yerlərə ehtiramı daha da artırmışdır.

Abidənin yaxınlığında olan, XVII əsrin əvvəllərində Şah Abbasın fərmanı ilə Seyx Nəcməddin tərəfindən inşa edilən Cümə məscidinin sovet hakimiyyəti zamanında - 1934-1936-cı illərdə sökülməsi ziyarətçilərdə məyusluq doğursa da, məs-

cidin müstəqillik illərində bərpası və "İmamzadə"də aparılan yenidənqurma işləri onlarda xoş ovqat yaratmışdır.

Bundan başqa, kənddə 1855-ci ildə yazıçı, alim və ictimai xadim Abbasqulu ağa Bakıxanov tərəfindən inşa etdirilən məscid, 1915-ci ildə tikilən Qoriblər məscidi, habelə 1902-ci ildə Məşədi Vəlican tərəfindən tikilmiş hamam səyahətçilərin böyük marağına səbəb olmuşdur.

Bakının ən böyük abidələrindən biri də milyoncu Murtuza Muxtarovun 1908-ci ildə Əmircan kəndində tikdirdiyi məsciddir. Bununla yanaşı, XIV əsrin əvvəllərində tikilən Nizəməddin məscidi də Bakının ən qədim tikilisi hesab edilir. Məscidin köhnə hissəsi Əmir Hacı Nizəməddin tərəfindən təmir etdirilmişdir. Məxəzlərə görə, elə o dövrdən qədim Xilə kəndi bu əmirin şərəfinə Əmir Hacan kimi tanınmağa başlamışdır. Hazırda Əmircan qəsəbəsi kimi tanınan bu kəndin qədim abidələri dövlət tərəfindən qorunur.

Suraxanıdakı XVIII yüzilliyə aid "Atəşgah" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu abidəsinə səyahət də maraqlı olmuşdur. Kompleksin ərazisində atəşpərəstlik məbədinə qazıntılar, habelə bu qiymətli tarixi-memarlıq abidəsinin keçmiş haq-

qında iştirakçılara maraqlı bilgilər verilmişdir. Aparılan qazıntılar zamanı müəyyən olunmuşdur ki, abidə atəşpərəstliyin daha qədim (2-3 min il) məbədinin üzərində ucaldılmışdır. Abidə Şirvan-Abşeron memarlıq ənənələrini özündə əks etdirməklə bu məktəbin bariz nümunələrindən sayılır.

Abşeronun özünəməxsus fərqli xüsusiyyətlərə malik Qala kəndində gördüklərindən duyğulanan ziyarətçilərə elə gəlirdi ki, bu yaşayış məskəni əsrlərin tikinti-memarlıq incəsənətini özündə əks etdirən, yüksək səviyyəli tikinti texnikasına malik, tarixin daşlarda həkk olunmuş izidir. Qala kəndinin usta və memarlarının müxtəlif dövrlərdə yaratdığı müdafiə, dini, mülki, xatirə və məişət tikililəri bu gün kəndin məğrurluq simvoluna çevrilmişdir.

Qala Dövlət Tarix-Etnoqrafiya Qorğunun ərazisi 200 hektardan çoxdur. Qorucu İdarəsi tərəfindən 243 tarixi-memarlıq abidəsi, o cümlədən 1 qala, 5 məscid, 3 hamam, 3 ovdan, 2 türbə, 200-dən artıq yaşayış və təsərrüfat tikilisi, sordabələr kompleksi mühafizə olunur.

*Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"*

Qubada II Kitab Sərgisi keçirilib

Quba Heydər Əliyev Mərkəzində "Azərbaycan Nəşriyyatları Assosiasiyası" İctimai Birliyinin, Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Quba filialının və BP Şirkətinin təşkilatçılığı ilə II Quba Kitab Sərgisi keçirilib.

Sərginin keçirilməsində məqsəd bölgədə mütləq mədəniyyətin inkişafı, əhalinin kitaba marağının artırılması, uşaqların və gənclərin intellektual inkişafının dəstəklənməsi, eləcə də oxucularla yazı-

çılar və nəşriyyatlar arasında əlaqələrin genişləndirilməsi olub.

Mərasimdə mədəniyyət nümayəndələri, ziyalılar, şair-

lər, nəşriyyat təmsilçiləri, müəllimlər, şagirdlər, tələbələr, mətbuat nümayəndələri və rayon ictimaiyyətinin təmsilçiləri iştirak ediblər. Gənc ya-

zarlar tədbirdə öz yeni əsərlərini nümayiş etdirib və kitablarını oxucularla paylaşmışlar.

İki gün davam edən sərgi çərçivəsində imza saatları, konsert proqramı, uşaqlar üçün intellektual ustad dərsləri, mütləq saatları, öyləncəli tədbirlər və səhnəciklər təşkil olunub. Qubalı gənclər rayonun tarixi və bu günü barədə qonaqlara məlumat veriblər.

Sonda belə tədbirlərin ucqar dağ kəndlərində də keçirilməsi qərara alınıb.

*Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"*

VƏTƏN müharibəsinin möhtəşəm ZƏFƏRİ

16 ZƏFƏR gündəliyi
oktyabr
2020-ci il

İlham ƏLİYEV: "Namərd hücumlar Azərbaycanı yolundan döndərə bilməz"

Oktyabrın 16-na keçən gecə cəbhənin Ağdərə-Ağdam və Füzuli-Hadrut istiqamətlərində əməliyyat şəraiti yenə də gərgin olaraq qalıb.

İşğaldan azad edilmiş Cəbrayıl və Hadrut istiqamətlərində yerləşən bölmələrimizin mövqelərini, eləcə də cəbhə xəttinə yaxın kəndləri düşmən dünən gün ərzində raket, artilleriya və minaatanlardan atəşə tutub. Gecə ərzində cəbhənin bəzi istiqamətlərində düşmən fəallaşmağa cəhd göstərüb. Qoşunlarımız tərəfindən bunun qarşısı alınıb, düşmən ciddi itki verib.

Düşmənin 2 tankı, 8 artilleriya qurğusu, 8 avtomobil texnikası məhv edilib

Azərbaycan Ordusu tərəfindən həyata keçirilən fəaliyyətlər nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi, 2 ədəd T-72 tankı, 1 ədəd BM-21 "Qrad" YARS, 5 ədəd D-30 haubit-sa topu, 2 ədəd ZSU-23-4 "Şilka" özüyeriyən zenit qurğusu və döyüş sur-satı ilə yüklənmiş 8 ədəd avtomobil texnikası məhv edilib və sıradan çıxarılıb.

Erməni hərbiçiləri döyüşməkdən imtina edərək qaçışlar

Ermənistan silahlı qüvvələrinin 18-ci motoatıcı diviziyasının müdafiə zolağında hərbi qulluqçular və ehtiyatdan çağırılmış hərbi vəzifəli olar arasında kütəvi şəkildə fərarilik halı qeydə alınıb. Bunun qarşısını almaq məqsədilə Ermənistan rəhbərliyi Gorus və Türşuşa yaşayış məntəqələrinin avtomobil yollarında hərbi polislin komendant postlarını qurub.

5-ci dağatıcı alayın müdafiə zolağında mövqə tutan şəxsi heyot arasında keyli sayda ölən və yaralanan olub. Alayın bölmələrində ərzəq və dö-yüş sursatı çatışmazlığı açıqlanıb.

10-cu alayın müdafiə zolağına könüllüləri daşıyan avtomobil texnika-sının vurulması nəticəsində ölən və yaralanan olub. Geri çəkilen düşmən xeyli sayda avtomobil və zirehli texnikanı mövqedə buraxaraq qaçıb.

9-cu motoatıcı alayın müdafiə zolağında artilleriya batareyası məhv edilib, alay komandirinin müavini isə yaralanıb. Dağlıq Qarabağ ərazisinə gələn muşduların bir qışminin döyüş girməkdən imtina etməsi məlüm olub.

İlham ƏLİYEV: "Artıq Füzuli bizim gözümüzün qabağındadır"

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin "A Haber" televiziya kanalına müsahibə verib. Ermənistanın humanitar atəşkəs elan olunan zaman Gəncə və Tərtər artilleriya zərbəsi endirməsinə sət reaksiya verən Ali Baş Komandan deyib ki, bu namərd hücumlar Azərbaycanı yolundan döndərə bilməz, xalqın iradəsinə qira bilməz: "Biz öz ərazi bütövlüyümüzü bundan sonra da bərpa etməyə davam edəcəyik".

Prezident həmçinin ordumuzun uğurlu hərbi əməliyyatlarından söz açaraq bildirib ki, artıq Hadrut qəsəbəsi Azərbaycanın nəzarətindədir, Füzulinin ətrafında kəndlərin mütləq əksəriyyəti bizdədir: "Artıq Füzuli bizim gözümüzün qabağındadır. Ondən sonra cənub istiqamətində də irəliləmişik. Şimalda Murovdağ mövqeləri bizdədir, Suqovuşan bizdədir. Yəni bütün istiqamətlər üzrə böyük uğurlar əldə etdik və bu proses davam edir. Hesab edirəm və əminəm ki, Azərbaycan xalqı bunu diqqətlə izləyir. Xüsusilə o kəndlərin sakinləri ki, o kəndlər işğaldan azad edilir, onlar üçün, əlbəttə, bu, tarixi günlərdir".

Tərtər, Ağdam, Goranboy və digər rayonlara 220-dən çox mərmə düşüb

Humanitar atəşkəs rejimini kobudcasına pozan Ermənistan silahlı qüvvələri şəhər saatlarından başlayaraq, Goranboy, Tərtər, Ağdam və Ağcabədi rayonlarının ərazilərini atəşə tutublar. Şəhər saat 06 radələrindən 08-ə qədər Tərtər, Ağdam, Goranboy və digər rayonlara 220-dən çox mərmə düşüb.

Prezidentdən növbəti müjdəli xəbər

Prezident İlham Əliyev özünün rəsmi "X" səhifəsində daha bir xoş xəbəri paylaşib:

"Rəşadətli Azərbaycan Ordusu tərəfindən Xocavənd rayonunun Xırmancıq, Ağbulaq, Axullu kəndləri işğaldan azad edilib. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Qarabağ Azərbaycandır!"

Müdafiə Nazirliyi növbəti erməni yalanını ifşa edib

Ermənistan uydurma məlumatlar yayaraq Hadrut qəsəbəsinin hələ də onların nəzarətində olduğunu bildirib. Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi isə işğaldan azad olunan Hadrut qəsəbəsinə yeni videogörüntülər yaymaq-la növbəti erməni yalanını ifşa edib.

"Azərbaycan"

Şuşa döyüşündə əbədiləşən zabit ömrü

Vətən sevgisi elə mü-qəddəs duyğudur ki, insanı ən çətin sınaqlar qarşısında daha da mətin, cəsur, əzmkar edir. Bu sevgi bəzən bir ömrün mənasına, bəzən bir xalqın qürur mənbəyinə, bəzən də tarixin unudulmaz qəhrəmanlıq salnaməsinə çevrilir.

Azərbaycan xalqının Vətənin azadlığı, ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçən igidləri çox olub. Onların hər biri xalqımızın yaddaşında yaşayır, göstərdikləri igidlik gələn nəsillərə örnəkdir.

44 günlük Vətən müharibəsində yurdun vətənpərvər övladları məmləkət sevdası, təəssübkeşliyi ilə ayağa qalxdılar. Otuz ilə yaxın yağı əsərtində yol gözləyən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur torpaqlarının azadlığı xalqımızın ən böyük arzusuna, məqsədinə çevrildi. Vətən müharibəsi Azərbaycan xalqının birliyinə, milli iradəsinə və ordumuzun döyüş qədrətini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu doğma torpaqlarımızın işğaldan azad oluması uğrunda savaş meydanına atıldı.

Hər günü böyük Zəfər salnaməsinin bir səhifəsinə çevrilən o 44 gün ərzində minlərlə Vətən övladı Azərbaycan Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazilərini Ermənistanın işğalından azad etməyi özünün ən ülvə, ən mü-qəddəs vəzifəsi bildi. Bu yolda həyatını təhlükəyə atdı, sinəsini düşmən güllələrinə sipər etdi. Onlar arasında xüsusi təyinatlı qüvvələrin zabiti, leytenant Ceyhun Zeynal oğlu Dün-yamaliyev də vardı. O, Vətən qarşısında zabitlik borcunu sonadək yerinə yetirərək adını qəhrəmanlıq tariximizə yazdı...

Ceyhun Dün-yamaliyev 1996-cı il oktyabrın 15-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Culfa şəhərində dünyaya göz açıb. Uşaqlıq illərindən tərtəbiyosi, nizam-intizamı, öyrənmək marağı ilə seçilib. Ailəsinin ümid yeri, təhsil aldığı məktəbin nümunəvi şagirdi olub. Ceyhunun kiçik yaşlarından xarakterində, davranışında özünü büruzə verən məsuliyyət, iradə və məqsədyönlülük gələcəkdə seç-cəyəyi çətin və şərfəli peşənin əsas xüsusiyyətləri idi...

Ceyhun orta təhsil almağa 2002-ci ildə Culfa şəhərində başlayıb. Hər sənatinə ziyyələnmək yolunda ilk cidi addımlarını isə 2011-ci ildə atıb. O, 2011-2014-cü illərdə Heydər Əliyev adına Hərbi Liseyde oxuyub. 2014-2018-ci illərdə isə Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbində təhsilini davam etdirib. Ali hərbi təhsilini başa vuran Ceyhun Dün-yamaliyev 2019-cu ildən Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin "N" say-lı hərbi hissəsində leytenant hərbi rütbəsində xidmət edib.

Ceyhun Dün-yamaliyev hərbi sahəni sevərək seçib və bu yöndə bö-yük həvəslə, sonsuz maraqla təhsil alıb. Vətənin müdafiəsini yalnız peşə borcu deyil, həm də mənəvi məsuliyyət hesab edib. O, doğma torpaqların işğal altında qalması ilə barışmırdı. Tarixi torpaqlarımızın azad olunacağına inamı böyük olan gənc leytenant nümunəvi hərbi xidməti və vətənpərvərliyi ilə rəğbət qazanıb.

Xüsusi təyinatlı qüvvələrin sıralarında yer alan gənc zabit üzərinə düşən və-zifələrin icrasına böyük məsuliyyətlə yanaşıb. Xüsusi təyinatlı qüvvələrdə olmaq xüsusi hazırlıq, dözümlülük, çeviklik və qətiyyət tələb edir. Ceyhun da bu keyfi-yətləri mənimsəyərək qarşıdakı sınaqlara ciddi hazırlaşmış.

2020-ci il sentyabrın 27-də başla-yan Vətən müharibəsi Azərbaycan xalqının Qarabağ və Şərqi Zəngəzu-run Ermənistanın işğalından qurtul-ması uğrunda tarixi mübarizəsi oldu. Düşmən əsərtində qalmış torpaqlarımız azadlığı naminə aparılan qızğın döyüşlər hər bir hərbiçidən cəsarət, fədakarlıq və yüksək döyüş ruhu tə-ləb edirdi. Ceyhun Dün-yamaliyev də silahdaşları ilə birlikdə Vətənin müdafiəsinə qalxaraq bu mübarizənin ön sıralarında yer aldı.

Xüsusi təyinatlı qüvvələrin zabiti kimi Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Had-rut, Qubadlı və Şuşa uğrunda döyüş-lərdə iştirak etdi.

Vətən müharibəsində şiddətli dö-yüşlər Azərbaycanın əsgər və zabit-lərinin peşəkarlığının, mənəvi gücün-nün və torpaq sevgisinin sınağına çevrildi. Qarşıya qoyulan tapşırıqların yerinə yetirilməsi hər addımda qətiyyət, diqqət və fədakarlıq tələb edirdi. Ceyhun üçün zabit olmaq şəxsi nümunə göstərmək, əsgərlərlə çiyni-çiyinə dayanmaq, çətin anlarda məsuliyyəti üzərinə götürmək demək idi. O, döyüş meydanında da bu prinsiplərə sadıq qaldı.

Şuşanın azadlığı uğrunda döyüşlər Vətən müharibəsinin ən çətin və həlledici mərhələlərindən biri idi. Dağ-lıq ərazi, mürəkkəb döyüş şəraiti və qarşıya qoyulan vəzifələrin ağırlığı hərbiçilərimizdən xüsusi hazırlıq və mətinlik tələb edirdi. Ceyhun Dün-yamaliyev də bu tarixi əməliyyatlarda iştirak edərək sonadək fədakarlıq göstərdi.

Ceyhun Dün-yamaliyev 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa uğrunda gedən döyüşlər zamanı aldığı qəlpə yarası nəticəsində şəhidlik zirvəsinə ucaldı. O, doğma torpağın azadlığı uğrunda canından keçərək Vətənə sədaqət an-dına ömrünün sonunadək sadıq qaldı. Ceyhunun şəhidliyi ailəsi, doğmaları və silahdaşları üçün ağır itki olsa da, onun göstərdiyi igidlik xalqımızın yaddaşında silinməz iz qoydu.

Şəhid zabit doğulub boya-başa çatdığı Culfa şəhərində torpağa tapşırıldı. Ceyhun Dün-yamaliyevin döyüş yolu və göstərdiyi igidlik yüksək qiymətləndirildi. Ceyhun Zeynal oğlu Dün-yamaliyev ölümündən sonra III dərəcəli "Rəşadət" ordeni, "Vətən uğrunda", "Şuşanın azad olunmasına görə", "Kəlbəcərin azad olunmasına görə", "Cəbrayılın azad olunmasına görə", "Xocavəndin azad olunmasına görə" və "İgidliyə görə" medalları ilə təltif edildi.

Vətən uğrunda canından keçənlərin adı xalqın yaddaşında yaşayır. Şəhid leytenant Ceyhun Dün-yamaliyev də bu yaddaşın əbədi qəhrəmanlarındandır.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Xalqımız 44 günlük Vətən müharibəsində, eləcə də antiterror əməliyyatlarında iştirak etmiş zabit və əsgərlərimizə borcludur. Onlar döyüşlərdə böyük cəsarətlə, igidliklə vuruşaraq bizlərə Zəfər sevin-ci yaşatdılar. 30 ilə yaxın davam edən erməni işğalına son qoydular. Qəhrəmanlıq tariximizə yeni səhifələr yazdılar. Müharibədə itkilər də olur. Cəsur oğullarımız torpaqlarımızın azadlığı naminə canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Bir evin övladından bir elin övladına çevrildilər.

İkinci Qarabağ müharibəsində cəsarətlə vuruşaraq bö-yük qəhrəmanlıq göstərən, müqəddəs amallar uğrunda şəhid olan oğullarımız çox ol-du. Bu oğullar müharibə baş-layan kimi döyüşlərə atılaraq erməni işğalçılarına qarşı cəsarətlə vuruşdular. Belə cəsur hərbiçilərimizdən biri də Si-lahlı Qüvvələrin giziri Rafiq Rasim oğlu Məcidovdur. Ra-

buna hazırlamışdı. Ön xətdə yerləşən hərbi hissədə xidmət edən Rafiq üzərinə düşən tapşırıqların öhdəsindən layiqincə gəlirdi. İndiyə qədər mə-nimsədiyi bilikləri, döyüş vərdişlərini xidmətdə ilk addımlarını atan gənc əsgərlərə də öyrədirdi.

Gizir Rafiq Məcidov erməni işğalçıları atəşkəs rejimini pozmağa cəhd göstərəndə

dırırdı. Özü həmişə ön sıralar-da addımlayırdı. Ən təhlükəli mövqelərdə olurdu. Cəsur dö-yüşçü əməliyyatlar zamanı həmişə "təki Vətən sağ ol-sun!" deyib düşmənin üzərinə şığıyırdı.

Gizir Rafiq Məcidov Şuşa-nın erməni işğalçılarından azad olunması uğrunda gedən döyüşlərdə sonacan iştirak et-di. Şuşa azadlığına qovuşanda ürəyi açıldı, üzü güldü, qürur hissi keçirdi. Fəxr edirdi ki, bu müqəddəs məkənin qəsbkar-lardan təmizlənməsində onun da xidməti var. Vətənin əsgəri kimi üzərinə düşən döyüş tapşırıqlarını cəsarətlə yerinə yetirib.

Noyabrın 9-u idi. Şuşa erməni qəsbkarlarından azad olunan sonra da döyüşlər

Müharibənin 43-cü günü şəhid oldu

fiq xalqımız üçün müqəddəs məkən olan Şuşanın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə son nəfəsində vuruşaraq şəhidlik zirvəsinə ucalmışdır.

Rafiq Məcidov 1996-cı il iyulun 2-də Xızı rayonunda dünyaya göz açmışdı. O, uşaqlıq illərindən vətənpərvərlik ruhunda böyümüşdü. Məktəbdə keçirilən "Üfüqdə parlır", "Şahin", "Cəsurar" hərbi vətənpərvərlik və turizm oyun-larında fəallıq göstərmişdi. Bir qayda olaraq yarışlarda qələbə qazanmışdı.

Rafiq böyüyəndə arzusunu gerçəkləşdirmək üçün özünü qarşılaşacağı bütün çətinliklərə hazırlayırdı. 2014-cü ildə hərbi xidmətə çağırış vəərəqi alanda çox sevindi. Çünki bu günü xeyli müddət idi ki, gözləyirdi.

Valideynləri, doğmaları Rafiqi böyük sevinc içində hərbi xidmətə yola saldılar. Ona məsləhət və tövsiyələrini verdilər. Tapşırıqları ki, nizam-lı-intizamlı olsun, komandirlərin tapşırıqlarını layiqincə yerinə yetirsin. Seçilən və sevilən əsgərlərdən biri olsun.

Rafiq Məcidov əsgər formasını əyninə böyük sevinc hissi ilə geyindi. Xidmətə baş-ladığı ilk günlərdən nizam-intizamı, təlim-məşqlərdəki fəallığı ilə seçildi. Qısa müddət ərzində hərbi bilik və dö-yüş vərdişlərini dərindən mə-nimsədi. Böliüyün peşəkar, bacarıqlı əsgərlərdən biri oldu.

Əsgər Rafiq Məcidovun xidmət günləri arxada qaldıqca orduya sevgisi daha da art-dı. Ürəyindən gələcək həyatını Silahlı Qüvvələrə bağla-maq, vətənə layiqli xidmət etmək keçirdi. Əsgəri xidmətini uğurla başa vurduqdan sonra Rafiq xidmətə qəbul olmaq üçün komandanlığa müraciət etdi. Nümunəvi xidmətini nə-zərə alan komandanlıq onun müraciətini müsbət cavablandırdı. Bundan sonra o, gizirlər məktəbində oxudu. Təhsil müddətində hərbi bilikləri, müxtəlif təyinatlı silahların taktiki-texniki xüsusiyyətlərini dərindən mənimsədi.

Rafiq Məcidov Silahlı Qüvvələrin sıralarında xidmə-tə gələndə yaxşı bildirdi ki, bu yolda çətinliklər var, müharibə var, ölüm-itim var. Cəsur gizir ötən illər ərzində özünü

hərbi yoldaşları ilə qarşılarını qətiyyətlə alıb susdururdu. Layiqli cəzalarını alan qəsbkarlar geri çəkildilər. Azərbaycan Ordusunun xüsusi təyinatlı qüvvələrinin tərkibində xidmət edən gizir Rafiq Məcidov 27 sentyabr 2020-ci ildə torpaqlarımızın azadlığı uğrunda başlayan İkinci Qarabağ müharibəsində cəbhənin ən qaynar nöqtələrində döyüşlərə atıldı. Döyüş yolu Cəbrayıldan başladı. Daha sonra Füzulinin azad olunması uğrunda gedən döyüşlərə göndərildi. Hadrut qəsəbəsinin erməni qəsbkarlarından təmizlənməsində ön sıralarda vuruşdu. Böyük igidlik göstərdi, dəqiq atəşlə düşmən qüvvələrini məhv etdi.

Gizir Rafiq Məcidovun Xocavəndin azadlığı uğrunda gedən döyüşləri daha gərgin keçmişdi. Əlverişli yüksəkliklərdə möhkəmlənməmiş qəsbkarlar geri çəkilmək istəmirdilər. Komandanlıq Rafiqin xidmət etdiyi böliüyün qarşısında qəti döyüş tapşırığı qoymuşdu - nəyin bahasına olursa-olsun, torpaqlarımız erməni işğalçılarından azad olunmalıdır. Verilən tapşırığa uyğun olaraq Rafiqin dəstəsi düşmənləri sıxışdırma-sıxışdırma, onlara ağır zərbə vura-vura irəliləmişdilər.

Xocavənd erməni işğalçı-larından azad olunan sonra Şuşa uğrunda gərgin döyüşlər başladı. Şuşanın azadlığı uğrunda vuruşmaq Rafiqin çox-dankı arzusu idi. İndi bu ilq payız günlərində istəyinə çatmışdı. Cəsur gizir döyüş meydanında təkə hünəri ilə deyil, həm də bir çox müsbət keyfiyyətə ilə, əsasən hərbi dost-larına mənəvi dəstəyi ilə seçilirdi. Rafiq Məcidov ətrafındakı döyüşçüləri qələbəyə ruhlan-

dayanmamışdı. Şəhərin ətrafında uğurlu əməliyyatlar davam edirdi. Ordumuzun bölmələri hücum əməliyyatlarını genişləndirərək Xankəndi və başqa istiqamətlərdə irəliləyirdilər. Erməni qəsbkarları ciddi müqavimət göstərib növqələrində möhkəmlənməyə çalışsalar da, məqsədlərinə çatə bilmirdilər. Son məqamda ağır itkilər verərək geri çəkildilər.

Rafiq Məcidov hələ Xankəndi, Xocalı, Əsgəran, Ağdərə və başqa şəhərlər uğrunda vuruşmaq arzusu ilə yaşayırdı. Amma təəssüf ki, igid döyüşçü bu arzusuna çatə bilmədi. 2020-ci il noyabrın 9-da Şuşa ətrafında gedən həlledici döyüşlərdə düşmən gülləsinə tuş gələrək şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Onun yarımçıq qalmış döyüş yolunu hərbi yoldaşları uğurla davam etdirdilər.

İkinci Qarabağ müharibəsində döyüş tapşırığını yerinə yetirərək göstərdiyi igidliyə və qəhrəmanlığa görə gizir Rafiq Rasim oğlu Məcidov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə ölümündən sonra "Azərbaycan Bayrağı" ordeni, "Vətən uğrunda", "Şuşanın azad olunmasına görə", "Füzulinin azad olunmasına görə", "Xocavəndin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunub.

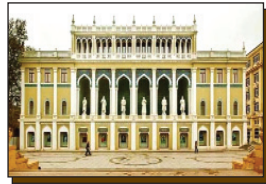
Gizir Rafiq Məcidovun şərfəli döyüş yolu, vətənə sonsuz sədaqəti, igidliyi və fəda-karlığı böyüməkdə olan nəsillər üçün həmişə dəyərli bir nümunə olacaq.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"

Mədəniyyət

● Kino tariximiz

Dəyişən zaman, dəyişməyən "Böyük dayaq"

Elə ekran əsərləri var ki, onlar sadəcə çəkildiyi dövrün əynası olmaqla qalmır, həm də zamanın fövqünə ucalaraq bəşəri dəyərlərə, insan psixologiyasının ən dərin qatlarına işıq salır. 1962-ci ildə ustad rejissor Həbib İsmayilovun quruluş verdiyi, görkəmli yazıçı Mirzə İbrahimovun eyniadlı romanı və ssenarisi əsasında ərsəyə gələn "Böyük dayaq" tammetrajlı bədii filmi məhz belə incilərdəndir.

Film yaradılmasından onilliklər keçməsinə baxmayaraq, milli kinomuzun "Qızıl fond"unda özünəməxsus çəkisini və aktuallığını qoruyub saxlayır. Sərt fərdi idarəçilik sistemi ilə kollektiv süürün, mühafizəkar keçmişlə islahatçı gələcəyin toqquşmasını dramatik bir dildə təqdim edən bu film, əslində, real gücün və dayaqın haradan gəldiyini - xalqın inamında olduğunu təsirli lövhələrlə tamaşaçıya çatdırır.

Filmin süjet xəttini kolxoz sədri Rüstəm kişinin daxili dünyası və ətraf mühitlə koskin ziddiyyətləri təşkil edir. Müharibənin çətin illərindən bəri təsərrüfatı təbaxşına, böyük fədaçılıqla idarə edən Rüstəm kişi avtoritar bir rəhbərə çevrilir. O, özünü kəndin mütləq hakimi hesab edir və elə bilir ki, onun iradəsi olmadan bu torpaqda bir kol belə göyəre bilməz.

Lakin dövr dəyişir, elmi-texniki tərəqqi kəndə yeni nəfəs gətirir. Müasir təfəkkürlü gənclərin - Maya və Qaraşın kolxozun idarə edilməsində demokratik üsulların bərqərar olması uğrunda apardığırlı mübarizə Rüstəm kişinin sərt "qayalar"ına çarpılır. Sosial dramin ən böyük fəlsəfəsi də elə buradadır: ən güclü rəhbər belə öz adamlarından, xalqından ayrı düşəndə "böyük dayaq"ını itirmiş olur. Rüstəm kişinin faciəsi onun xarakterində deyil, dəyişən zamanı və xalqın iradəsini qəbul etmək istəməməsindədir.

Xarakterlərin mübarizəsi

Sovet kinosunda adətən rəhbər işçilər, xüsusən də təsərrüfat sədrləri qüsuruz, ideal qəhrəman kimi təqdim olunurdu. "Böyük dayaq" filmi isə Rüstəm kişi obrazı ilə bu stereotipi sındırır. İlk dəfə olaraq ekranda səhvləri, tələbbürrü, daxili qorxuları və dramı olan real bir rəhbər obrazı yaradıldı. Rejissor Həbib İsmayilov bu filmə psixoloji dram janrını kənd mövzusu ilə elə sintez edib ki, film

Azərbaycan kino tarixində xarakterlərin dərinliyinə görə psixoloji realizmin ən mükəmməl nümunələrindən biri kimi yer alıb. Ekran əsəri Stalin dövrünün avtoritar idarəçilik sistemindən (Rüstəm kişinin simasında) Xruşov dövrünün "mülayimləşmə" və gənclərin demokratik yanaşmalarına (Şirzadın simasında) keçidi böyük bir cəsarətlə ortaya qoymuşdu.

Filmi ölməz edən amillərdən biri də onun aktyor heyətidir. SSRİ Xalq artisti Ələsgər Ələkbərovun ifa etdiyi Rüstəm kişi obrazı Azərbaycan kino sənətinin ən xarakterik və qüdrətli rollarından biri hesab olunur. Aktyor Rüstəm kişinin daxili sarsıntılarını, tələbbürrünü və eyni zamanda gizli çəkdiyi əzabları ekranda böyük ustalıqla canlandırır. Bir faktı da qeyd edək ki, görkəmli aktyor Ələsgər Ələkbərovun filmdəki Rüstəm kişi rolu təkcə Azərbaycan deyil, keçmiş SSRİ məkanında yüksək qiymətləndirilmişdi. Onun bu roldakı ifası aktyorun yaradıcılığının zirvəsi və Azərbaycan kino tarixinin ən güclü kişi obrazı ifası kimi qəbul olunmuşdur.

"Böyük dayaq" həmçinin unudulmaz sənətkarımız Həsən Məmmədovun böyük kinoda ilk işi və parlaq debütü idi. Gənc Qaraş obrazı ilə Həsən Məmmədov gələcəkdə milli kinomuzun sütununa çevriləcəyinin ilk siqnallarını elə bu filmə vermişdir. Filmə həmçinin Məmmədza Şeyxzamanov (Şərəfəoğlu), Firudin Mehdiyev (Yastı Salman) və bənzərsiz Nəsimə Zeynalova (Telli arvad) kimi nəhənglər öz xarakterik ifaları ilə ekran əsərinə xüsusi rəng qatmışlar. Filmdəki dialoqlar, xüsusən də Yastı Salman, Telli arvad və Rüstəm kişinin replikaları o qədər canlı və xalq yu-

moruna yaxın yazılmışdı ki, bu gün də dillər əzbəridir.

Azərbaycan teatr və kino sənətinin korifeyi Nəsimə Zeynalovanın ifa etdiyi Telli arvad filmin dramatik yükünü yüngülləşdirən, ona milli kolorit və satira qatan ən parlaq obrazdır. Telli hər şeydən xəbərdar olan, dediqodunu sevens, amma daxilən pis niyyətli olmayan tipik bir kənd qadınıdır.

O, tarlalarda, evlərdə baş verən hər bir hadisəyə özünəməxsus reaksiya verir, kəndin nəbzini tutur. Telli obrazı vasitəsilə filmə bəzi köhnə düşüncəli, işdən çox dedi-qoduya vaxt ayıran pambıqçı qadınların satirik tənqidi verilir. Lakin Nəsimə Zeynalova bu obrazı o qədər səmimi və təbii təqdim edir ki, tamaşaçı ona qəzəblənmir, əksinə, bu insanın hər hərəkətini qəbul edir. Təllinin dialoqları, geyimi, tarlada digər pambıqçılarla zarafatları filmə böyük bir canlılıq gətirir. Onun Rüstəm kişidən çəkilməsi, amma eyni zamanda pərdəarxası tənqidləri Azərbaycan qadınının müasir psixologiyasını mükəmməl nümayiş etdirir.

Həm Yastı Salman, həm də Telli arvad Rüstəm kişinin ətrafındakı mühiti tamamlamaq üçün zəruri personajlardır. Onlar olmasaydı, film kolxoz sədri və gənc aqronomun quru, rəsmi mübarizəsinə çevrilirdi. Məhz bu xarakterlərin sayəsində "Böyük dayaq" filmi tamaşaçıya real, yaşayan və nəfəs alan bir Azərbaycan kəndini təqdim edə bilmişdir.

İnamın gücü və "Böyük dayaq"ın fəlsəfəsi

Filmin adı onun ən böyük mənavi rəmzidir. İnsan həyatda nəyə arxalanmalıdır? Rüstəm kişi elə zənn edir ki,

onun dayağı statusu, keçmiş xidmətləri və insanların ondan çəkinib qorxmasıdır. Lakin hadisələrin gedişi sübut edir ki, qorxu və vahimə üzərində qurulan dayaqlar çox kövrəkdir. Əsl "böyük dayaq" insanların səmimi inamı, sevgisi və birliyi. Rüstəm kişi yalnız hər kəsdən təcrid olunub tək qalanda, taxt-tacı sarsılanda anlayır ki, insan xalqından, doğmalarından ayrı düşəndə heç kimdir.

Zamanın axınına dayandırmaq mümkün deyil. Müdrik rəhbər gənclərin yolunu kəsməyən, əksinə, öz təcrübəsi ilə onlara yol göstərən insandır. Rüstəm kişi öz səhvlərini, haqsızlığını anlayır. Bir insan üçün öz məğlubiyyətini, xüsusən də övladının və kənd camaatının qarşısında səhv etdiyini boynuna almaq ən ağır mənavi sınaqdır. Rüstəm kişinin filmin sonunda öz tələbbürrünü qırıb kəndə, insanların arasına qayıtması onun ruhən məğlub olmasını deyil, əksinə, mənavi cəhətdən yenidən doğulmasını və ictimaiyyətinə sivilizmə edib. O, yenidən öz həqiqi dayağına - torpağa və xalqa qayıdır.

"Böyük dayaq", sadəcə, bir istehsalat dramı deyil, insanın öz daxili "məni" ilə apardığı mübarizənin, vicdanın və insanın insana olan inamının mənavi çağırışıdır.

Ekran əsərinin bənzərsiz ovqatını tamamlayan ən böyük komponentlərdən biri onun musiqi tərtibatıdır. Filmin bəstəkarı dünyaşöhrətli musiqiçi, dahi Fikrət Əmirovdur. Böyük sənətkar Rüstəm kişinin daxili dünyasını, kənd həyatının ritmini və personajlar arasındakı qarşılıqlı simfonik musiqinin dili ilə canlandırmışdır. Musiqi kadrarxası fon olmaqla çıxıb filmin müstəqil qəhrəmanına çevrilir. Burada gənclərin sevgisini, ümidlərini tərənnüm edən lirik melodiyalar və kəndin geniş mənzərələrini canlandıran təbii təsvirlər musiqilər dramatik gərginliklə balans təşkil edir. Fikrət Əmirovun bəstələri əsərə dərin Azərbaycan milli ruhu və monumentalıq qazandırır.

Film güclü dramatik süjeti, mürəkkəb xarakterlərin real təsviri, dahi Ələsgər Ələkbərovun ifasındakı Rüstəm kişi obrazı və Fikrət Əmirovun möhtəşəm musiqisi ilə Azərbaycan kinematografiyasının ən monumental və zamansız ekran əsərlərindən biri hesab olunur.

İradə ƏLİYeva,
"Azərbaycan"

● Teatr xadimlərimiz

Sənətə sədaqətin əbədi mükafatı

Sənətkarın ən böyük mənavi qazancı unudulmazlıqdır. Azərbaycan teatr və kino sənətinin görkəmli nümayəndəsi, Xalq artisti Nəsimə Məlikova da səhnə və ekran ömrü verdiyi rolları ilə bu unudulmazlığı qazanan sənətkarlardandır.

1921-ci il oktyabrın 25-də Bakının Buzovna kəndində dünyaya gələn Nəsimə dörd bacının ən kiçiyi, Haşım bəy Sağıblı Xoşsima xanımın sonbeşiyi olub. Atası Bakının varlı adamlarından biri, xeyriyyəçi idi. Hələ XX əsrin əvvəllərindən Bakıda maarifpərvər ziyalı, şair, jurnalist və publisist kimi tanınan Haşım bəy Sağıblı "Yeni yol", "Maarif və mədəniyyət" və başqa qəzet və jurnallarda çıxış edib. Şeyrləri Bakı şairlərinin əsərləri sırasında almanaxlarda verilib, kitabları çap olunub. Anası Xoşsima xanım da dövrünün maarifpərvər qadınlarından idi. Xoşsima xanımın qardaşı Ruhulla Axundov publisist, alim olub, məsul vəzifələrdə çalışıb.

Nəsimə xanımın atası Haşım bəy 1931-ci ildə qəflətən vəfat edib. Amma onların dördi bununla bitməyib. Sovet hökumətinin 1930-cu illərdə başladığı repressiya dəhşəti beləyə çevrilərək çox ailəyə faciələr gətirib. Nəsimə Məlikovanın dayısı Ruhulla Axundov da həbs edilib. 1938-ci ilin aprelində SSRİ Ali Məhkəməsinin Hərbi Kollegiyasının hökmü ilə güllələnib. Dayısına qarşı ittihamları Nəsimə xanımın gəlib o böyük çətinliklərə, maneələrlə üzləşməsinə səbəb olub. Ancaq o, həyəcan, təşviş dolu günlərdə də təhsil almağa, arzularını həyata keçirməyə soy göstərib.

O illər Nəsimə xanım başqa arzu ilə yaşayırdı. Uşaqlıqdan həkim olmaq istəyirdi. Lakin "xalq düşməni"nin bacısı qızı olması Tibb İnstitutunda oxumaq arzusunun qarşısına sədd çəkib.

Nəsimə Məlikova orta məktəbi başa vurduqdan sonra bir müddət stenografiya işləyib. Məcəburiyyət qarşısında qalıb sənədlərini Bakı Teatr Məktəbinə verəndə taleyini ömürlük aktirisağa bağlayacağını düşünməyib.

O, 1940-1943-cü illərdə Bakı Teatr Məktəbində görkəmli sənətkar, Xalq artisti Fatma Qədrinin sinfində təhsil alır. Aktirisaqlı sənətinə də həmin illər könül verir. Bakı Teatr Məktəbini bitirən Nəsimə Gəncə Dövlət Dram Teatrında işləməyə başlayır. Teatr sənətində ilk addımlarını atır, tamaşaçı rəğbəti, alışıqları qazanmağın şiriniyini duyur, dəyərini anlayır. Taleyi Nəsimə xanımın qarşısına ilk və son məhəbbətini də Gəncə şəhərində çıxır.

Teatrda tanıdığı Nəsrəddin Həsənov Gəncənin tanınmış adamlarından idi. O, aktirisa tamaşaların birində görüb vurulmuşdu. sonra ailə qurublar. Bu evlilikdən oğulları dünyaya gəlib. Ancaq ailənin xoşbəxt günləri uzun sürməyib. Həyat yoldaşı bir gün ona başqa işlə evləndiyini deyib. Nəsimə Məlikova susub. Oğlunu da götürüb Bakıya döndüb. Çox keçməyib ki, Nəsrəddin Həsənov 30 yaşında faciəli şəkildə dünyasını dəyişib. 29 yaşlı Nəsimə Məlikova işə ailə qurmayıb. Həyatını oğluna və sənətinə həsr edib.

O, Akademik Milli Dram Teatrının tamaşalarında hələ Bakı Teatr Məktəbinin tələbəsi ikən kiçik rollar oynayırdı. Həmin teatrdə 1952-ci ildən film çəkilişləri ilə əlaqədar kiçik fasilələrlə çalışmışdır. K.Qoldoninin "Məhmanxana sahibəsi" komediyasında Mirandolina Akademik Milli Dram Teatrında ilk rolu olub. Sonralar aktrisa "Şeyx Sənan"da Xumar, "Səyavuş"da Firəngiz, "Pəri cadu"da Şamama cadu, "Aydn"da Böyükxanım,

"1905-ci ildə"da Sona, "Sevil"də Edilya, "Həyat"da Atlas, "Kəndçi qızı"nda Ayxanım, "Büllur sarayda"da Qönçə, "Qoribo oğlan"da Mələhət, "Oks-səda"da Zərifə, "Mirzə Şəfi Vəzəh"da Zübeydə, "Vaqif"da Xuraman, "Əliqulu evləni"də Yasəmən, "Küləklər"də Firuzə, "Cəfər işə düşdü"də Mələhət, "Lənkəran xanının vəzir-i"ndə Şölə xanım və Zibə xanım, "Müsyö Jordan və dərviş Məstəli şah"da Şəhrəbanu, "Cehizsiz qız"da Oqudalova, "Kimdir müqəssir?"də Korinkina, "Zikovlar"da Sofiya İvanovna, "Türkiyədə"də Nazir qızı, "Məzəli hadisə"də Marianna, "Namus"da Süsənbər, "Orlean qızı"nda Aqnessa, "Sevilya ulduzu"nda Estrelly rollarında səhnəyə çıxıb. Bu teatrın səhnəsində onun yaradıcılıq imkanları üzə çıxıb, aktirisaqlı məharəti və obrazların dəxli aləmini açmaq bacarığı sənətsevərlərin diqqətini cəlb edib. Aktrisa ona həvalə edilən hər bir rolun xarakterini, düşüncə tərzini, daxili ziddiyyətlərini və mənavi aləmini incəliklə açmağa çalışıb. Odur ki, tamaşaçılar Nəsimə Məlikovanın ifa etdiyi qəhrəmanların sevincinə də, kədərinə də biganə qalmırdılar.

Nəsimə Məlikovanı geniş tamaşaçı kütləsinə tanımasında və daha da şöhrətlənməsində kino sənətindəki fəaliyyətinin müstəsna rolu olub. Onun kino yaradıcılığı milli kinematografiyamızın yaddaqaalan səhifələrindəndir. Aktrisanın filmlərdə yaratdığı obrazlar səmimiyyəti, inandırıcılığı və insani keyfiyyətləri ilə seçilir. "Ögey ana"da Dilarə, "Aygün"də Aygün, "Arşın mal alan"da Cahan xala, "Əhməd haradadır?"da Nərgiz xala və başqa rolları aktrisağa tamaşaçıların sevgisini qazandırır. Ekran ömrü verdiyi hər bir rol Nəsimə Məlikovanın istedadını, aktyorluq imkanlarının müxtəlif cəhətlərini üzə çıxarıb. Onun ayrı-ayrı filmlərdə canlandırdığı obrazlar mənavi səliqə, həssaslıq, mənavi gücün tükenməzliyini və insanlara inam aşılayır. Bu qəhrəmanlar bəzən həyatın ağır sınaqları qarşısında qalır, bəzən tərəddüd edir, amma insanlıq duyğularını qoruyub saxlayırlar.

Görkəmli sənətkarın uzun illər Azərbaycan teatr və kino sənətinə göstərdiyi xidmətlər, yaradıcılıq uğurları yüksək qiymətləndirilib. O, 1959-cu ildə Əməkdar artist, 1974-cü ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görüldü.

Uzun illər şəkər xəstəliyindən əziyyət çəkən aktirisa 1992-ci il iyulun 27-də Bakıda vəfat edib.

Bir vaxtlar məcburiyyət qarşısında qalaraq seçdiyi, sonradan ürəkdən bağlandığı və ömrünü həsr etdiyi teatr və kino sənəti Nəsimə Məlikovanın sevgisini, əməyini və sədaqətini cavabsız qoymayıb. Onun adını Azərbaycan incəsənəti tarixinə həkk edib.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

● Unudulmazlar

Görkəmli şair İbrahim Göycaylı 70 il yaşıdı və ömrünün 50 ildən çoxunu ədəbiyyata, poeziyaya sərf etdi, özündən sonra ədəbiyyat aləmində heç vaxt pozulmıyacaq izlər qoydu. Şair onun tanıyanların, ailəsinin, dost-tanışlarının, oxucularının yaddaşında görkəmli söz ustası, mehriban insan kimi qaldı.

Yaradıcılığı diqqətlə öyrənilən, şeirləri maraqla oxunan İbrahim Məhəmməd oğlu Əsgərov (İbrahim Göycaylı) 1936-cı il Göycayın Alikənd kəndində dünyaya göz açıb. 1943-cü ildə Göycay şəhərindəki orta məktəbdə təhsil almağa başlayan İbrahim kiçik yaşlarından ədəbiyyata, poeziyaya böyük maraq göstərib. Onun poeziya aləminə gəlməsində ədəbiyyat dərsi tədris edən Hacıqası müəllimin, həmçinin Göycay Pedaqoji Texnikumunda işləyən Təyyar müəllimin böyük rolu olub. İbrahim ilk şeirlərini Azərbaycanın görkəmli şairi M.P.Vaqifin məşhur "Dumalar" şeirlərindən təsirlənərək yazıb. Beləcə, yaradıcılıq yollarında ilk addımlar atmağa başlayıb.

1953-cü ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin

(indiki Bakı Dövlət Universiteti) Filologiya fakültəsinə qəbul olan İbrahim Əsgərov Yaşar Qarayev, Tofiq Hacıyev, Hüseyin Kürdoğlu, Arif Səfiyev, Şamil Salmanov və başqaları ilə bir yerdə oxuyub, yaxından dostluq edib. 1958-ci ildə ali təhsilini başa vurduqdan sonra İbrahim Göycaylı qəzetdə müxbir işləyib. İmzası tanınıb, yazdığı məqalələr oxucular tərəfindən maraqla qarşılanıb. O, bir müddət sonra Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında

"Bir az Rəsul Rzadı, bir az da Əli Kərim"

"Mədəni ticarət" qəzetində redaktor işləyib. Həmin illər tale onun qarşısında yeni yaradıcılıq yolları açıb. Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri Şirkətində redaktor, şöbə müdiri, baş redaktor vəzifələrində çalışıb. 1983-cü ildən 2007-ci ilə qədər baş redaktor müavini vəzifəsində işləyib. Ümumilikdə götürəndə tanınmış şair komitədə 40 ilə yaxın çalışıb. Bu müddət ərzində radionun formalaşmasında, oxucuların zövqünü oxşayan yeni verilişlərin açılmasında xüsusi xidmətlər göstərib.

Şair Nizami Səraclının İbrahim Göycaylıya həsr etdiyi "Tikansız adam" poemasında onu görkəmli şairlər Rəsul Rzaya və Əli Kərimə bənzədərək yazıb: "Bir az Rəsul Rzadı, bir az da Əli Kərim". Bu da təkcə onların həmyerli olmaları ilə deyildi. Yaradıcılığını yaxından izləyənlər, şeirlərini oxuyanlar yaxşı bilirlər ki, onun dili aydın, fikirləri dərin və mənalıdır. Ona görə də qələm dostları, yazıçılar, ədəbiyyatşünaslar və tənqidçilər İbrahim Göycaylının yaradıcılığına yüksək dəyər veriblər.

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:*

*Əgər belə getsə eldən nə sorraq,
Haqqı tapa bilməz.
Tapmaz Qarabağ.
Haranı götürürmür bu yer, bu torpaq,
Pöhrələr, çiçəklər solacaq biza.*

Xalq yazıçısı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin ağırlı-acıları yazdığıımız Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yazıb:

İbrahim Göycaylının da yaradıcılığında məhəbbət və ondan doğan həsrət aparıcı mövzudur. Şairin illər əvvəl sevdidi, həsrətinin odunda yandığı bir gözələ həsr etdiyi "Ürək sözü"m şeiri bu gün də maraqla oxunur, könülləri ovşunlayır:

*Sən getsən, yolunda donar heyratım,
Bulud yağlığını asar üfiqdən.
Dayan, ürək sözü,
Ürək taqətim,
Dayan, gözəlində gecələyim mən.
İbrahim Göycaylı kədərindən yorğunluş
şeirlərini ağrı-acıları yazdığıımız Bir*

Mənəviyyat mövzusunda

Breq oynayan «qocalar»

Qorunan, dəyərli nə varsa, həmişə ona mənfi mənada müdaxilə olub. Bəlkə də bu nə vaxtsa bil-məzlikdən baş verib. Amma el qınağı, ağsaqqal məsləhəti köməyə gəlib. Bu yaxınlara qədər belə olub. İndi isə dəb dəyişib. İctimai qınağı saya salan yoxdur! Gündəmdə qalmaq, layk toplamaq üçün ən müqəddəs dəyərlərimizə belə dil uzada bilirlər. Ağsaqqal, ağbırək isə... Elə mətləb də bundadır.

Vaxtilə məclisin yuxarı başında ağsaqqal əyləşərdi, iş çətinə düşəndə ondan məsləhət alırdı. O gələndə ayağa qalxıb yer göstərilərdi. Əlində yükü vardısı, məhəllə uşaqları ona kömək etməkdən şərəf duyurdular. Xeyir işlərdə ağsaqqal xeyirdua verərdi. Elə buradaca nəfəsini dərməyə ehtiyac var. Əvvəlcə toyların forması dəyişdi. Olsun, dedik, hər şey yenilənir. Toylarımız nədən bu inkişafı ayaqlaşmasın. İsrəfçilik həddini aşdı... Bu başqa mövzu olduğu üçün ona toxunmurux.

Dedik ki, toylarda yeni evlənənlərə ağsaqqal, ağbırək xeyir-dua verərdi. Bu da böyünlənmediyi üçün aradan qaldırılıb. Amma... böyüyü hörmət, dəyərlərimizə sevgi aradan qalxanda susmaq olmur və olmamış. İşbazlar toy edənləri "istismar" etmək üçün əldən-ayaqdan gedirlər. Toy mərasimlərinə nələr əlavə olunmadı... Nağıl qəhrəmanları, üzərlik yandırıb arada

gəzərək pul toplamaq, şit mahnılar, səhnəciklər, bayağı geyimli müğənnilər. Tövsiyə-tövsiyə ayağını soyunub şıdırgı rəqslə bir-birini yoranlar. Bu siyahını uzatmaq da olar. Lakin elə bir dəyərimizə əl uzadılıb ki, susmaq mümkün deyil!

Qoca kişi, qoca qadın cildinə girənlər rep deyir, breq oynayır, şpaqat açır, insanları güldürmək üçün oyundan-oyuna girirlər. Toy milli-mənəvi dəyərlərimizin bir

hissəsidir. Pul dəllalları ona istədiyi yamağı vurdular, dözdük. Lakin ata-analarımızı, nənə-babalarımızı gülünə gününə qoyub alqış, yenilik qazanmaq istəyənlərə deyirik ki, pulu kişi kimi qazanın ki, bərəketi olsun! Dəyərlərimizə hörmət etmədən qazanılan pul cibinizi doldursa da, başınızı uca etməyəcək!

Rəfiqə SADIQOVA,
yazıçı-jurnalist

Azərbaycan Respublikası Media və Yayım Şurasının və Səhiyyə Nazirliyinin birgə açıqlaması

Sosial şəbəkələrdə və mesajlaşma platformalarında Səhiyyə Nazirliyinin adından hazırladığı iddia edilən, tibb müəssisələrində hicabın istifadəsinə dair məhdudiyyət qoyulduğunu bildirən məktubun görüntüsü yayılır.

Bununla bağlı bildirilir ki, sözügedən məktub saxtadır. Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən belə bir sənəd qəbul edilməyib və tibb müəssisələrinə bu məzmununda göstəriş verilməyib. Saxta

sənədin həqiqi rəsmi yazışma kimi təqdim olunması ictimaiyyəti çaşdıran dezinformasiyadır.

Azərbaycan Respublikası Media və Yayım Şurası media subyektlərini və sosial media istifadəçilərini məlumatların doğruluğunu rəsmi mənbələr əsasında yoxlamağa, saxta sənədi həqiqi sənəd kimi paylaşmamağa və dezinformasiyanın yayılmasına alət olmamağa çağırır.

BEYNƏLXALQ HƏYAT

İsveç parlamenti sosial demokratlar liderinin baş nazirliyə namizədliyini rədd edib

İsveç parlamenti sosial demokratların lideri və mərkəz-sol partiyalar blokunun rəhbəri Maqdalena Anderssonun baş nazir vəzifəsinə namizədliyini rədd edib. Bu barədə "The Local" qəzeti xəbər verib.

Məlumatla görə, parlamentin 248 üzvü Maqdalena Anderssonun öleyhinə, 99-u lehinə səs verib və yalnız Sosial Demokrat Partiyasının üzvləri onun namizədliyini dəstəkləyib.

Bundan sonra Riksdagın spikeri Andreas Norlen partiya liderləri ilə baş nazirliyə kimin namizədliyinin irəli sürülməsini müzakirə edəcək. O, parlament səsverməsi üçün bu vəzifəyə dörd dəfəyə qədər namizəd təklif edə bilər. Yeni baş nazir seçilə bilməyə, ölkədə erkən seçkilər keçiriləcək.

İsveçdə hökumət mənfi parlamentarizm prinsipinə əsasən formalaşdırılır və buna görə də baş nazirin əksəriyyətin dəstəyinə ehtiyacı yoxdur. Riksdagın

349 üzvündən 175-nin namizədliyinə razı olması kifayətdir.

Riksdag seçkiləri sentyabr ayında keçirilib. Əvvəllər müxalifətdə olan mərkəz-sol blok seçkilərdə qalib gələrək 176 yer qazanıb. Bu ittifaqa Sosial Demokrat Fəhlə Partiyası, Sol Partiya, Yaşıl Partiya və Mərkəz Partiyası daxildir. Sağ blok isə 173 yer qazanıb. Bu blok Orta Koalisiya Partiyası, Liberal Partiya, Xristian Demokratlar və onların tərəfdarları olan İsveç Demokratlarından ibarətdir.

Hazırkı "El-Ninyo" hadisəsini xüsusi diqqət mərkəzinə gətirən əsas amillərdən biri okean sularının qeyri-adi dərəcədə istiləşməsidir. ÜMT-nin məlumatına görə, Sakit okeanın müvafiq hissəsində temperatur anomaliyasının 2026-cı ilin oktyabr-dekabr ayları üzrə orta hesabla 3,7 dərəcəyə çatacağı proqnozlaşdırılır. Bu göstərici müşahidələr tarixində ən yüksək səviyyəyə ola bilər. Müqayisə üçün, 2015-2016-cı illərin güclü "El-Ninyo" hadisəsi zamanı analoji göstərici təxminən 2,6 dərəcə olmuşdu. Bununla belə, alimlər vurğulayırlar ki, hadisənin gücü hər bir ölkədə mütləq rekord yağış və ya quraqlıq baş verəcəyi anlamına gəlmir. İqlim proseslərinin nəticəsi regional atmosfer şəraitindən də asılıdır.

Dünyada yağıntıların artması ilə bağlı ən mühüm yeni faktlardan biri ABŞ Milli Aeronav-

tündəki damın çökdüyünü, üçüncü və ikinci mərtəbələr arasındakı döşəməyə çirpildiyini və hər iki mərtəbənin sinif otaqlarındakı şagirdlərin üzərində düşdüyünü bildirib. Çökənin səbəbi hələ rəsmi olaraq müəyyən edilməyib, lakin Polis İdarəsinin rəisi M. Seid jurnalistlərə binanın konstruksiyasının zəif olduğunu düşündüyünü bildirib. O, Reuters agentliyinə deyib: "Bu, çox zəif bir konstruksiyadır. Dam isə çox ağır idi və bu da çökməyə səbəb olub".

Xeybər Paxtunxa qubernatoru Faysal Kərim Kundi əyalətdəki məktəb binalarının yoxlanılmasını əmr edib.

Pakistanın Baş naziri Şahbaz Şərif həlak olanların ailələrinə başsağlığı verib.

Rizvan CƏFƏROV

Dünya növbəti iqlim sınağı qarşısındadır

Güclənən "El-Ninyo" hadisəsi dünyanın bir hissəsini daşqın, digər hissəsini isə quraqlıq təhlükəsi ilə üz-üzə qoyur

İqlim dəyişiklikləri getdikcə daha ciddi xarakter alır. Bir vaxtlar müəyyən mövsümlərə və coğrafi ərazilərə xas olan hava hadisələri indi gözənilməz miqyası və intensivliyi ilə diqqət çəkir. Güclü leysanlar, dağıdıcı daşqınlar, uzunmüddətli quraqlıqlar və rekord istilər artıq ayrı-ayrı ölkələrin deyil, bütövlükdə bəşəriyyətin üzlaşdığı problemlərə çevrilib. Son aylarda dünya meteoroloqlarının diqqət mərkəzində olan "El-Ninyo" hadisəsinin sürətlə güclənməsi isə iqlimlə bağlı narahatlıqları daha da artırıb. Alimlərin proqnozlarına görə, Sakit okeanda müşahidə olunan anomaliya yaxın aylarda global atmosfer dövrəsinə ciddi təsir göstərərək müxtəlif regionlarda yağıntı rejimini dəyişdirə bilər. Bu isə dünyanın bəzi ərazilərində normadan artıq yağışların, digərlərində su qıtlığının və ekstremal istilərin müşahidə olunması ehtimalını yüksəldir.

Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatının (ÜMT) oktyabrın 8-də açıqladığı son proqnozlar vəziyyətin ciddiliyini bir daha göstərir. Təşkilatın məlumatına əsasən, "El-Ninyo" hadisəsinin 2026-cı ilin dekabrında ən yüksək intensivliyə çatacağı gözlənilir. ABŞ Milli Okean və Atmosfer Administrasiyasının (NOAA) eyni tarixdə yayımladığı qiymətləndirmədə isə 2027-ci ilin yanvar-mart dövründə güclü "El-Ninyo" şəraitinin davam etməsi ehtimalının 83 faizdən yüksək olduğu bildirilir. Bu proqnozlar yaxın aylarda dünya üzrə hava şəraitinin daha qeyri-sabit ola biləcəyinə işarə edir.

"El-Ninyo" Sakit okeanın ekvatorial hissəsində suyun səth temperaturunun normadan artıq yüksəlməsi ilə əlaqədar yaranan təbii iqlim hadisəsidir. Adətən, iki-yeddi ildən bir müşahidə olunan bu proses okeanla atmosfer arasındakı qarşılıqlı əlaqələri dəyişdirir. Nəticədə küləklərin istiqaməti, buludların formalaşması, yağıntıların intensivliyi və temperatur göstəriciləri müxtəlif regionlarda fərqli xarakter alır. "El-Ninyo" zamanı tropik Sakit okeanın mərkəzi və şərq hissələrində yağışların artması, İndoneziya və ətraf ərazilərdə isə yağıntıların azalması səciyyəvi hallardandır. Lakin hadisənin təsiri bununla da məhdudlaşmır. Atmosferdə yaranan dəyişikliklər minlərlə kilometr uzaqda yerləşən ölkələrin də mövsümi hava şəraitinə təsir göstərə bilər.

Hazırkı "El-Ninyo" hadisəsini xüsusi diqqət mərkəzinə gətirən əsas amillərdən biri okean sularının qeyri-adi dərəcədə istiləşməsidir. ÜMT-nin məlumatına görə, Sakit okeanın müvafiq hissəsində temperatur anomaliyasının 2026-cı ilin oktyabr-dekabr ayları üzrə orta hesabla 3,7 dərəcəyə çatacağı proqnozlaşdırılır. Bu göstərici müşahidələr tarixində ən yüksək səviyyəyə ola bilər. Müqayisə üçün, 2015-2016-cı illərin güclü "El-Ninyo" hadisəsi zamanı analoji göstərici təxminən 2,6 dərəcə olmuşdu. Bununla belə, alimlər vurğulayırlar ki, hadisənin gücü hər bir ölkədə mütləq rekord yağış və ya quraqlıq baş verəcəyi anlamına gəlmir. İqlim proseslərinin nəticəsi regional atmosfer şəraitindən də asılıdır.

Dünyada yağıntıların artması ilə bağlı ən mühüm yeni faktlardan biri ABŞ Milli Aeronavtika və Kosmos Administrasiyasının (NASA) son müşahidələrində əksini tapıb. NASA-nın 2026-cı ilin iyul-sentyabr aylarını əhatə edən global yağıntı təhlilinə əsasən, Sakit okeanın mərkəzi hissəsində bəzi ərazilərə düşən yağıntının miqdarı mövsümi normadan 500 millimetrdən artıq olub. Eyni dövrdə okeanın qərb hissəsində müəyyən ərazilərdə yağıntı normadan 400 millimetrdən aşağı düşüb. Bu fərq "El-Ninyo"nun yağışları, sadəcə, artırmadığını, onların coğrafi paylanmasını kəskin dəyişdirdiyini göstərir. NASA-nın müqayisələrinə görə, 2026-cı ilin həmin üç ayında müşahidə edilən yağıntı anomaliyalarının miqyası əvvəlki dövrədən daha böyük olub.

ÜMT-nin oktyabr-dekabr ayları üçün hazırladığı mövsümi proqnozlarla Şərqi Afrika-nın Böyük Buynuz bölgəsində, Mərkəzi Asiya-nın və Şərqi Asiya-nın bəzi hissələrində, Ərəbistan yarımadasının şimalında, Şimali Amerikanın müəyyən ərazilərində və Cənubi Amerikanın cənub-şərqində normadan artıq yağıntı ehtimalının yüksəldiyi göstərilir. Bunun əksinə olaraq, Hindistan yarımadasında, Mərkəzi Amerikanın cənubunda, Karib hövzəsinin bəzi hissələrində və Cənubi Amerikanın şimal-qərbində daha quraq şəraitin yaranması gözlənilir. Bu fərqli mənzərə "El-Ninyo"nun dünya üzrə vahid hava şəraiti yaratmadığını, əksinə, regionlar arasındakı iqlim təzadlarını gücləndirdiyini nümayiş etdirir.

Yağıntıların intensivləşməsi təkcə "El-Ninyo" ilə əlaqədar deyil. Qlobal istiləşmə də güclü yağışların yaranması üçün əlverişli şərait yaradır. İqlim Dəyişikliyi üzrə Hökumətlərarası Ekspertlər Qrupunun (IPCC) elmi qiymətləndirmələrinə görə, atmosfer temperaturunun hər bir dərəcə yüksəlməsi havanın təxminən 7 faiz daha çox su buxarı saxlamaq qabiliyyətinə malik olması ilə nəticələnir. Bu, hər yerdə yağıntının eyni nisbətdə artacağı demək deyil. Lakin əlverişli meteoroloji şərait yaranıqda daha güclü leysanların baş verməsi ehtimalını artırır. Beləliklə, təbii "El-Ninyo" hadisəsi ilə insan fəaliyyəti nəticəsində güclənən global istiləşmənin təsirləri üst-üstə düşərək bəzi bölgələrdə ekstremal yağıntı risklərini daha da yüksəldə bilər.

Son illərin elmi müşahidələri də güclü yağıntıların intensivləşməsi tendensiyasını təsdiqləyir. IPCC-nin qiymətləndirmələrinə əsasən, etibarlı meteoroloji müşahidələrin aparıldığı quru ərazilərinin böyük hissəsində intensiv yağışların tezliyi və gücü artıb. Xüsusilə Avropa, Asiya və Şimali Amerikada bu dəyişikliklər daha aydın müşahidə olunur. Mütəxəssislər hesab edirlər ki, istixana qazlarının atmosferdə toplanması nəticəsində yaranan istiləşmə bu prosesin əsas səbəblərindən biridir. Əvvəllər nadir hallarda müşahidə olunan güclü leysanlar bəzi regionlarda daha tez-tez baş verir. Bununla yanaşı, yağıntıların illik miqdarının artması bütün hallarda su ehtiyatlarının çoxalması demək deyil. Qısa müddətdə düşən həddindən artıq yağış torpağa hopmağa imkan tapmadan səth axınına çevrilir, daşqınlara və münbit torpaq qatının yuyulmasına səbəb olur.

İqlim anomaliyalarının iqtisadi nəticələri də getdikcə daha böyük əhəmiyyət qazanır. Güclü yağışlar yolları, körpüləri, yaşayış məntəqələrini və kənd təsərrüfatı sahələrini təhlükə altına qoyur. Daşqınlar nəticəsində əkinlərin məhv olması ərzaq istehsalına mənfi təsir göstərir, nəqliyyat və təchizat zəncirlərində fasilələr yaradır. Digər tərəfdən, "El-Ninyo"nun quraqlıq yaratdığı regionlarda suvarma imkanları məhdudlaşır, məhsuldarlıq azalır və meşə yanğınları təhlükəsi yüksəlir. Xüsusilə iqtisadi imkanları məhdud olan ölkələr üçün belə hadisələrin nəticələrini aradan qaldırmaq daha çətin olur.

Yağıntı rejiminin dəyişməsi şəhərlərin gələcək inkişafı ilə bağlı yanaşmaların da yenilənməsini zəruri edir. Müasir şəhərlərin bir çoxunda kanalizasiya və yağış sularının axıdılması sistemləri əvvəlki onilliklərin meteoroloji göstəriciləri əsasında qurulub. Lakin qısa müddətdə normadan artıq yağıntı düşdükdə həmin infrastrukturların ötürücülük qabiliyyəti kifayət etmir. Nəticədə küçələr su basır, yeraltı keçidlər və nəqliyyat xətləri fəaliyyətini dayandırır. Buna görə də mütəxəssislər şəhərsalma siyasətində yeni iqlim realılıqlarının nəzərə alınmasını, yağış sularının toplanması və idarə olunması sistemlərinin təkmilləşdirilməsini vacib hesab edirlər.

Qlobal iqlim proseslərinin təsirləri Azərbaycan üçün də

diqqətlə izlənilməlidir. Ölkəmizin mürəkkəb relyefi, müxtəlif iqlim qurşaqlarına malik olması və bəzi ərazilərin sel təhlükəsinə həssaslığı yağıntı rejimindəki dəyişikliklərin öyrənilməsinə xüsusi əhəmiyyətli edir. Güclü leysanlar dağlıq və dağətəyi rayonlarda sel və torpaq sürüşməsi risklərini artırır. Digər tərəfdən, yağıntıların qeyri-bərabər paylanması kənd təsərrüfatında su təminatına və su ehtiyatlarının idarə olunmasına təsir göstərə bilər. Bununla belə, "El-Ninyo"nun Azərbaycanda konkret olaraq nə qədər yağıntı artımına səbəb olacağını indidən söyləmək elmi baxımdan düzgün olmazdı. Belə qiymətləndirmələr üçün regional meteoroloji müşahidələrə və yerli proqnozlara əsaslanmaq lazımdır.

Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatı "El-Ninyo"nun mümkün nəticələrinə hazırladığı gücləndirilməsini vacib sayır. Təşkilat milli meteorologiya xidmətləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində mövsümi proqnozların yenilənməsinə, erkən xəbərdarlıq sistemlərinin inkişafına və risklərin əvvəlcədən qiymətləndirilməsinə xüsusi diqqət ayırır. Əsas məqsəd təhlükəli hava hadisələrinin qarşısını tamamilə almaq deyil, onların insan həyatı və iqtisadiyyat üçün doğura biləcəyi itkiləri minimuma endirməkdir. Çünki vaxtında verilən xəbərdarlıq, düzgün planlaşdırma və dayanıqlı infrastruktur təbii fəlakətlərin ağır nəticələrini əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər.

Dünya yeni iqlim sınağı qarşısındadır. Güclənən "El-Ninyo" rekord səviyyəyə yaxınlaşan okean temperaturu və intensivləşən yağıntılar təbiətdə baş verən dəyişikliklərin miqyasını bir daha göstərir. Qarşıdakı ayların necə keçəcəyi hələ tam məlum olmasa da, elmi proqnozlar risklərin ciddi olduğunu ortaya qoyur. Əsas məsələ yalnız sabah havanın necə olacağını bilmək deyil, dəyişən iqlim şəraitində insanların, şəhərlərin və iqtisadiyyatın nə dərəcədə hazırlıqlı olmasını təmin etməkdir. Çünki iqlim təhlükələri qarşısında ən böyük üstünlük hadisə baş verdikdən sonra onun nəticələri ilə mübarizə aparmaq deyil, həmin təhlükəyə əvvəlcədən hazır olmaqdır.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

"Azərbaycan" qəzeti redaksiyasının kollektivi iş yoldaşları Bəxtiyar Əzizliyə əzizli

SOLMAZ XANIMIN

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman və
Baş redaktor müavini	- 538-86-86, 538-35-55	informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
Məsul katib	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 434-55-58
Məsul katib müavini	- 539-44-91,	İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32	Mühəssisatlıq - 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti 23L
"Azərbaycan
Nəşriyyatı" MMC
4-cü mərtəbə

azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilməlidir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj **3269**
Sifariş **1321**

Qiyməti 60 qəpik